

Global Entrepreneurship Monitor

Resum executiu Catalunya 2018-2019

Amb la col·laboració de:

Autors i equip de recerca:

Carlos Guallarte (director GEM Catalunya)
Joan Lluís Capelleras
Marc Fíguls
Enric Genescà
Teresa Obis

Dipòsit Legal: B 14475-2019

Les dades utilitzades per a la confecció d'aquest informe són recollides pel Consorci Internacional GEM. La seva anàlisi i interpretació és responsabilitat exclusiva dels autors.

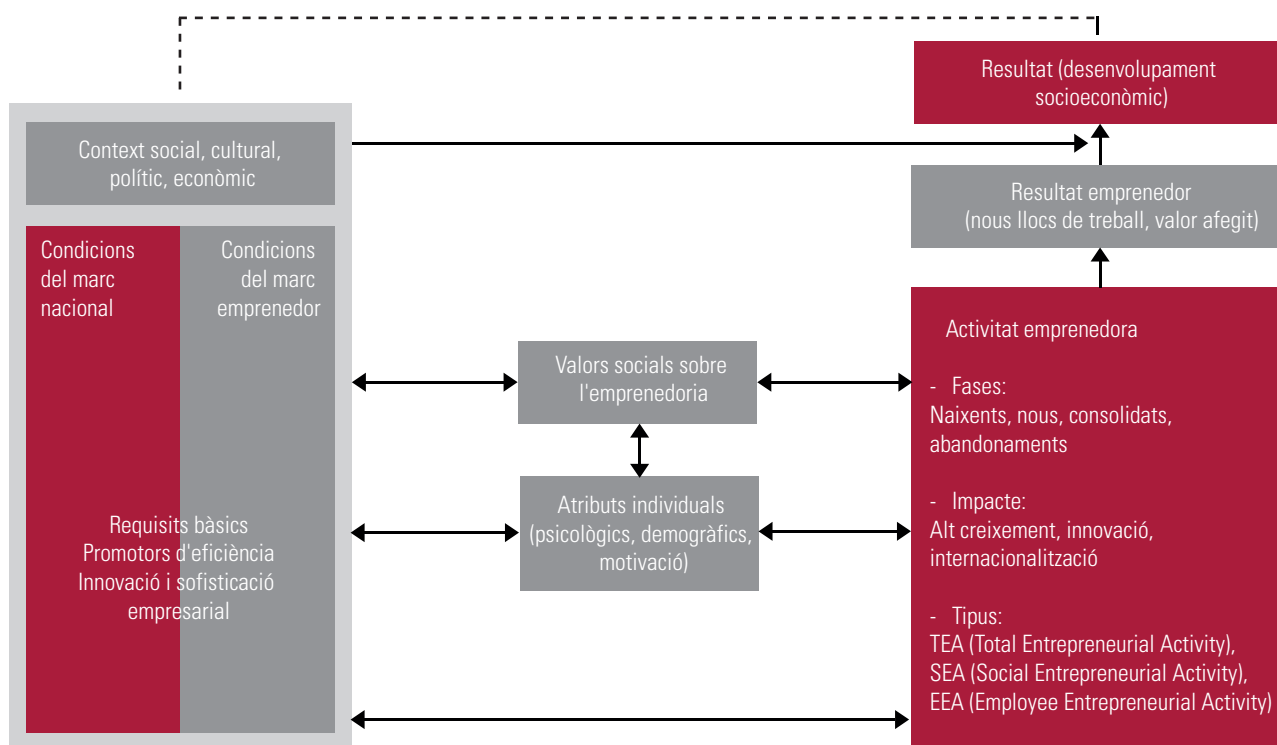
Índex

1. El projecte GEM Catalunya 2018-2019	4
2. Valors, percepcions i aptituds emprenedores de la població catalana	5
3. Activitat i dinàmica emprenedora	9
4. Perfil de l'emprenedor i característiques de l'activitat emprenedora a Catalunya	16
5. Perfil de les persones involucrades en el procés emprenedor	28
6. L'entorn emprenedor	31

1. El projecte GEM Catalunya 2018-19

Com en anys anteriors, l'informe GEM (*Global Entrepreneurship Monitor*) relatiu a Catalunya 2018-2019 permet analitzar l'activitat emprenedora a Catalunya durant el 2018 i la seva evolució en els darrers exercicis. S'estudien, en primer lloc, els valors i percepcions del conjunt de la població catalana susceptibles d'influir en una part de la mateixa en la seva intenció i decisió de crear una empresa pròpia. Es quantifica, a continuació, la intensitat emprenedora per mitjà de l'anàlisi de la proporció de persones que en els darrers anys han creat una empresa. S'analitzen les motivacions que els han impulsat a fer-ho, el perfil de les persones involucrades en el procés emprenedor i les característiques de les empreses creades. Finalment, s'identifiquen les variables de l'entorn que influeixen positivament o negativament en la intensitat i la qualitat de l'emprenedoria a Catalunya. L'informe es basa, d'una banda, en una enquesta a una àmplia mostra de la població adulta catalana, i de l'altra, en una enquesta a experts del sistema emprenedor a Catalunya, així com en dades recopilades de fonts secundàries. A continuació es presenten els principals resultats de l'estudi tant per a Catalunya com per a la província de Barcelona. Aquests resultats es comparen amb els d'Espanya i amb les mitjanes de països d'Europa i del món amb economies d'alts ingressos segons la classificació del World Economic Forum¹. Així mateix, també es comparen amb les de tots els països enquadrats en aquesta categoria, siguin o no d'Europa, i amb les comunitats autònomes.

Figura 1. Model conceptual GEM

Font: Niels Bosma, Donna Kelley and GERA (2018): *Global Entrepreneurship Monitor 2018/2019*. Global Report.

¹ Els 49 països que aquest any integren el projecte GEM a nivell global s'han classificat en tres categories seguint la tipologia del *World Economic Forum* (WEF): Països de baixos ingressos (que engloben les categories "low" i "lower-middle" del WEF); Països d'ingressos mitjans (categoria "upper-middle" del WEF) i, finalment, Països amb economies d'alts ingressos (la mateixa categoria del WEF). Aquesta classificació comporta un canvi respecte dels anys anteriors, en els quals els països es classificaven en les categories de "factor-driven", "efficiency-driven" i "innovation-driven". Això ha exigut, per tal de possibilitar la comparació interanual, reconstruir els valors dels anys precedents basant-se en la nova tipologia de països.

2. Valors, percepcions i aptituds emprenedores de la població catalana

La intenció d'emprendre i de crear una empresa depenen en bona part de la valoració social de l'emprenedoria, així com de les percepcions de la persona sobre les oportunitats en l'entorn i sobre les seves pròpies aptituds per emprendre.

Pel que fa a la valoració social de l'emprenedoria, el projecte GEM considera tres factors: si emprendre millora el reconeixement social i l'estatus econòmic, si és una opció professional atractiva i si els mitjans de comunicació difonen notícies positives sobre l'emprenedoria.

Els resultats del projecte GEM a Catalunya l'any 2018 mostren que el percentatge de la població adulta que opina que emprendre atorga estatus social i econòmic és del 47%, el mateix que l'any anterior (Gràfic 1). A Espanya aquest percentatge és superior en tres punts percentuals (50%). De la mateixa manera que en els darrers anys, es manté un diferencial considerable amb els països de la UE d'alts ingressos (69%). Aquesta baixa valoració social de la funció empresarial és un aspecte que cal millorar en el futur.

Tanmateix, cal assenyalar que la percepció que la societat catalana té del fet que iniciar un negoci és una bona opció professional està al nivell de la dels països més avançats. Així, les respostes afirmatives a aquesta pregunta en l'enquesta a la població adulta de 2018 se situen en el 58%, un punt percentual per sobre de l'any anterior, i únicament un punt per sota de la mitjana dels països de la UE d'alts ingressos (59%). A més, la mitjana catalana està cinc punts percentuals per sobre de la mitjana espanyola (53%).

Una altra variable perceptual que cal considerar és l'opinió de la població respecte de la difusió de notícies positives sobre l'emprenedoria en els mitjans de comunicació. A Catalunya el percentatge de persones adultes que així ho considera el 2018 és del 55%, la qual cosa significa un descens de cinc punts percentuals respecte del 2017. No obstant això, aquest percentatge està sis punts per sobre de la mitjana espanyola (49%), mentre que se situa tres punts per sota de la mitjana dels països de la UE d'alts ingressos (58%). Cal assenyalar, tanmateix, que aquest indicador a Catalunya ha passat del 34% el 2010 al 55% el 2018, una millora facilitada per l'existència d'esdeveniments sobre el tema que se celebren a Barcelona i a Catalunya.

Pel que fa a les percepcions i aptituds emprenedores, el projecte GEM considera si es perceben bones oportunitats en l'entorn, si es considera que es disposa de les aptituds per emprendre (autoeficàcia), si es percep una possible por al fracàs i si existeix un coneixement previ d'altres emprenedors (models de referència).

Els resultats mostren que el percentatge de catalans de 18 a 64 anys que el 2018 percep bones oportunitats per emprendre en l'entorn és del 32,2%, la qual cosa suposa una disminució d'una mica més de 5 punts percentuals respecte del 2017, de manera que es frena la tendència creixent en aquesta variable des de l'any 2012 (Gràfic 2). Aquesta mateixa tendència es produeix a Espanya, tot i que en l'últim exercici la mitjana espanyola (29,1%) està tres punts percentuals per sota de la mitjana catalana. En comparació amb la mitjana dels països d'alts ingressos de la UE (45,8%), s'aprecia un diferencial considerable, que s'havia anat reduint des del 2012 fins al 2017 però que s'amplia una mica el 2018.

Pel que fa a les habilitats per emprendre, els resultats el 2018 indiquen que un 54% de la població adulta catalana declara que les posseeix, la qual cosa suposa un augment remarcable de set punts percentuals respecte del 2017. La mitjana espanyola és inferior en sis punts a la de Catalunya, i se situa en el 48%, amb un increment de tres punts en relació amb l'any anterior. La mitjana als països de la UE d'alts ingressos està en el 45%, per la qual cosa és inferior en nou punts a la mitjana catalana. Aquesta percepció relativament elevada d'autoeficàcia pot facilitar que hi hagi més emprenedors potencials i que facin el pas per crear una empresa pròpia, si bé pot afectar la seva viabilitat a llarg termini si és fruit d'un excés d'optimisme.

D'altra banda, l'any 2018 hi ha un 40% de la població adulta catalana que manifesta que la por al fracàs és un obstacle per emprendre. Aquest percentatge és molt similar al dels últims tres anys, la qual cosa manté Catalunya tres punts percentuals per sota de la mitjana espanyola i de la mitjana de la UE d'alts ingressos (43%). De fet, a Catalunya hi ha una tendència a la disminució gradual de la percepció de por al fracàs des del 2011 fins a l'actualitat.

Respecte dels models de referència, els resultats a Catalunya indiquen que un 34% dels enquestats el 2018 declara tenir coneixement d'altres emprenedors. Aquest percentatge és el mateix que s'assoleix a Espanya i en els estats de la UE d'alts ingressos. De fet, en els darrers anys s'observa una convergència en aquests valors a Catalunya, Espanya i la UE, mentre que en el conjunt de països d'alts ingressos a nivell mundial l'existència de models de referència està uns tres punts percentuals per damunt. En termes generals, es pot afirmar que els resultats d'aquest indicador en el cas de Catalunya són positius.

La interacció dels factors descrits fins ara (principalment, la valoració social de l'activitat emprenedora i la percepció d'oportunitats i aptituds personals) determina en bona mesura la intenció d'emprendre. Aquesta variable d'emprenedoria potencial considera el percentatge de la població que en un determinat període manifesta la seva intenció de crear una empresa pròpia en els propers anys. A Catalunya aquest percentatge assolix el 7,5% el 2018. A la demarcació de Barcelona és del 7,1% (Gràfic 3). En tots dos casos, hi ha un increment respecte de l'any anterior (0,9 punts percentuals a Barcelona i 0,8 punts a Catalunya). La mitjana espanyola està en un nivell lleugerament inferior, i se situa en el 6,8%, el mateix percentatge que el 2017. De fet, els perfils de Barcelona, Catalunya i Espanya són fins a cert punt similars al llarg del temps. En aquest sentit, des del 2012 fins al 2016 es va produir un descens continuat en aquest percentatge, però en els dos últims anys s'observa una tendència estable a Espanya i fins i tot creixent a Catalunya. No obstant això, la intenció d'emprendre als països de la UE i, sobretot, en el total de països d'alts ingressos assolix uns nivells clarament més alts: 13,9% i 20,4%, respectivament. Per tant, aquesta variable té un clar marge de millora de cara al futur.

A tall de síntesi, cal destacar que a Catalunya emprendre es considera una bona opció professional i que en els mitjans de comunicació apareixen històries d'èxit empresarial, amb valors superiors a la mitjana espanyola i similars a les mitjanes dels països de la UE i de la resta de països del món d'alts ingressos (Gràfic 4). Ara bé, la mitjana catalana queda per sota de la de la UE i dels països avançats en la percepció que emprendre genera un bon estatus social i econòmic. Aquest és un dels aspectes on caldria centrar l'atenció per assolir uns nivells homologables als dels països d'alts ingressos. El segon aspecte que cal millorar és la percepció de bones oportunitats per crear una empresa. Malgrat la recuperació sostinguda en aquest indicador en els darrers anys, el seu nivell queda encara força per sota dels països més avançats. Aquestes dues qüestions poden explicar la diferència en la intenció d'emprendre que també existeix respecte d'aquests països.

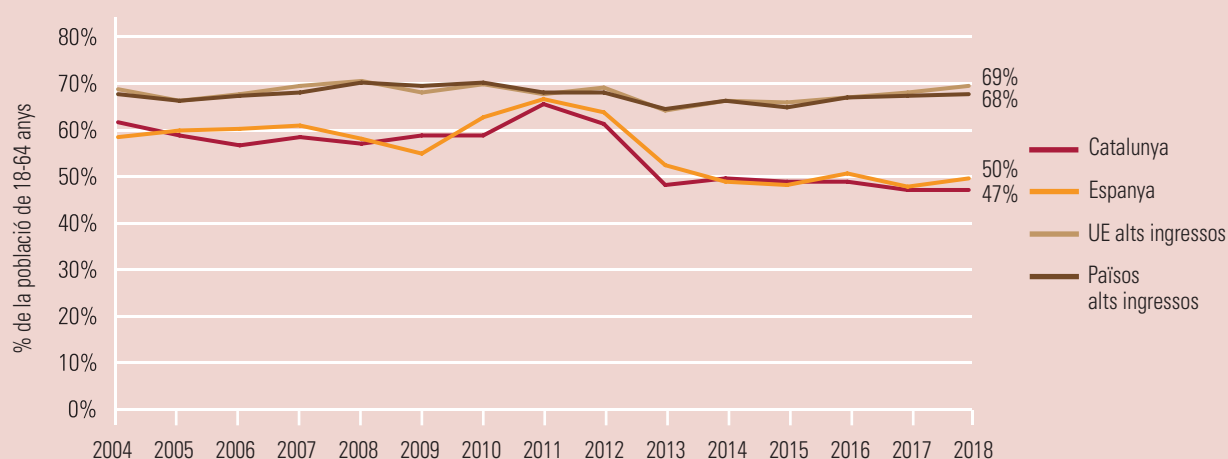
Finalment, en comparar els resultats relatius a les percepcions, valors i aptituds de la població adulta a Barcelona amb els de la resta de Catalunya, s'observa que els perfils són molt semblants (Gràfic 5). Les principals diferències fan referència a la presència d'històries d'èxit empresarial en els mitjans de comunicació i a la percepció d'autoeficàcia per emprendre. En tots dos indicadors la mitjana de la resta de Catalunya està lleugerament per sobre de l'assolida a la demarcació de Barcelona.

A Catalunya emprendre es considera una bona opció professional (58% de la població adulta), amb valor superior a la mitjana espanyola (53%) i similar a la dels països de la UE (59%). Ara bé, la proporció de població adulta catalana que considera que emprendre genera un bon estatus social i econòmic (47%) és inferior a la mitjana espanyola (50%) i sobretot a la dels països de la UE d'alts ingressos (69%).

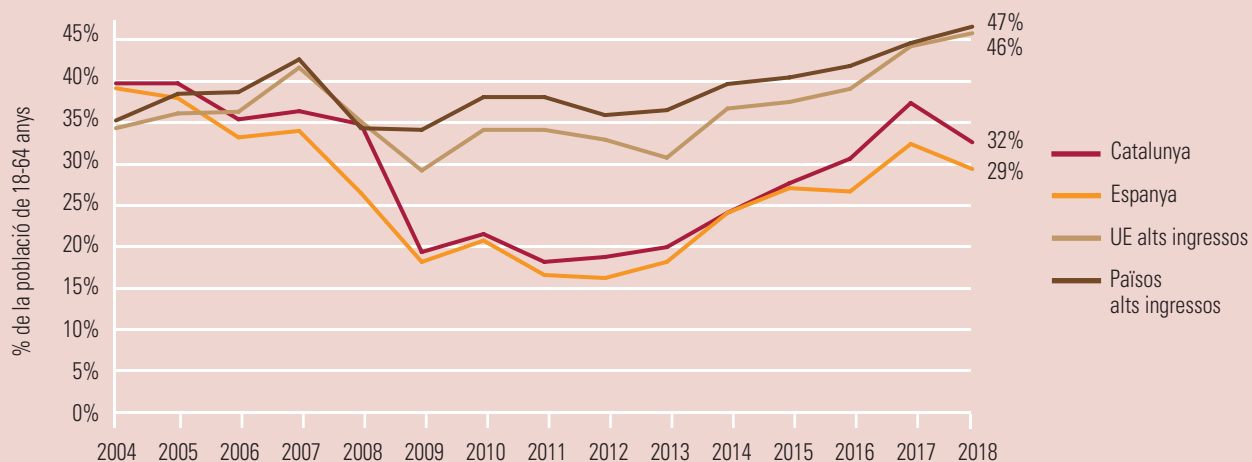
El percentatge de catalans que el 2018 detecten bones oportunitats de negoci és del 32%, la qual cosa suposa una disminució de cinc punts percentuals respecte de l'any anterior. La mitjana espanyola està tres punts per sota (29%). En canvi, existeix un considerable diferencial amb els països d'alts ingressos de la UE (46%).

La intenció d'emprendre a Catalunya augmenta el 2018 i assoleix el 7,5% del total de la població adulta, la qual cosa suposa un increment de 0,8 punts respecte de l'any anterior. La mitjana espanyola està en el 6,8%, el mateix percentatge que el 2017. Als països de la UE d'alts ingressos aquesta empremadoria potencial se situa en un nivell més alt (13,9%).

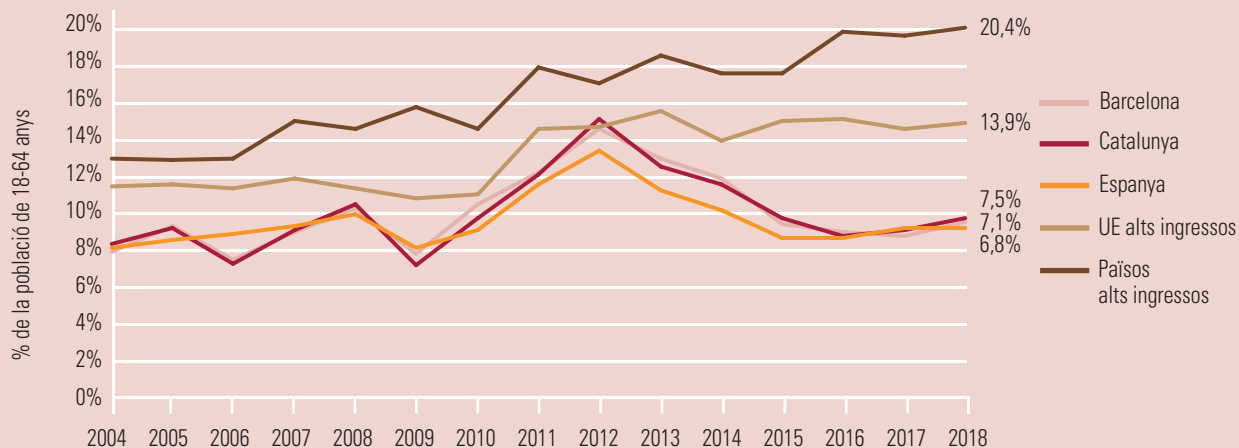
Gràfic 1. Evolució de l'opinió que emprendre proporciona estatus social i econòmic

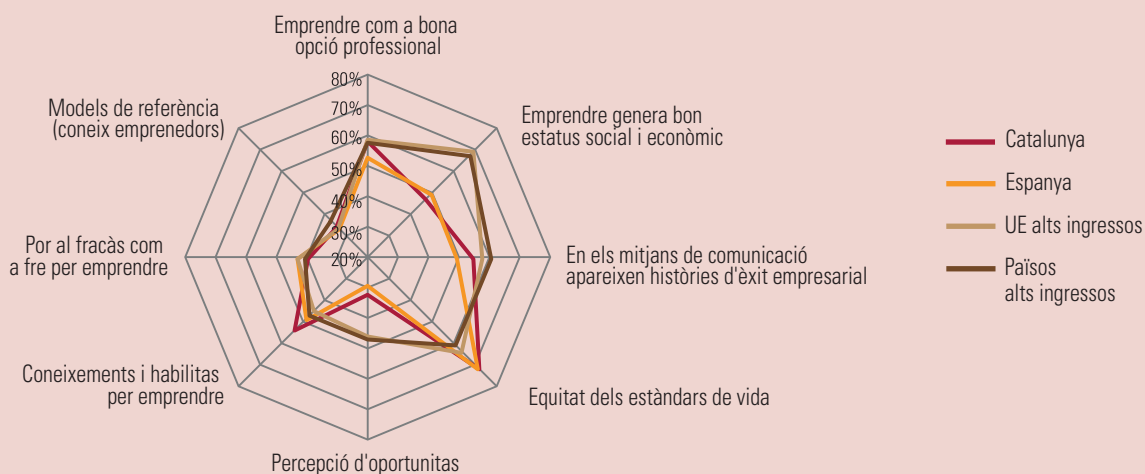
Gràfic 2. Evolució de la percepció d'oportunitats per emprendre en els propers 6 mesos

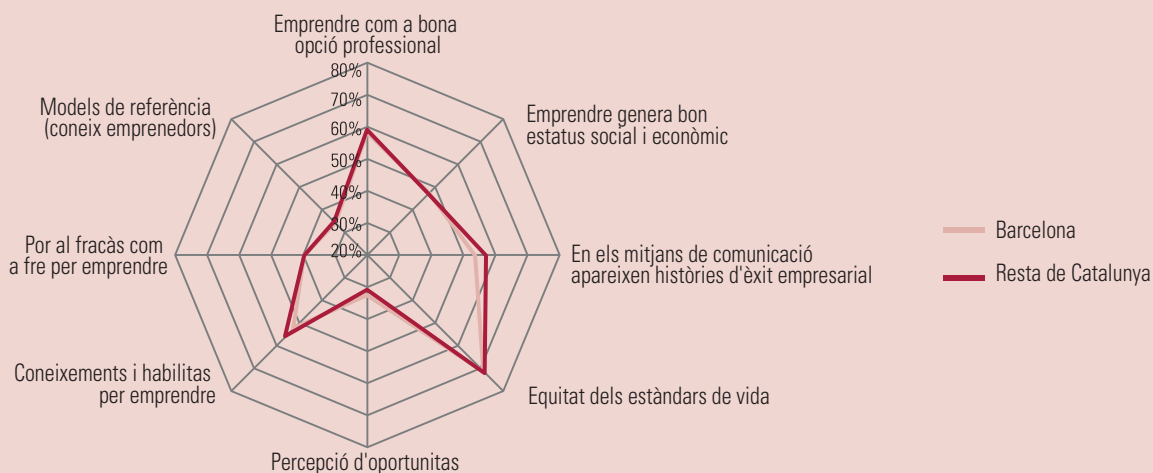
Gràfic 3. Evolució del percentatge de la població de 18-64 anys que espera emprendre en els propers 3 anys (emprenadors potencials)

Gràfic 4. Percepcions, valors i aptituds dels catalans respecte d'Espanya, d'Europa i dels països GEM d'alts ingressos

Gràfic 5. Percepcions, valors i aptituds dels barcelonins respecte de les persones de la resta de Catalunya

3. Activitat i dinàmica emprenedora

La materialització de la intenció d'emprendre es mesura en el projecte GEM amb la taxa d'activitat emprenedora (TEA: *Total Entrepreneurial Activity*), que és el percentatge de persones de la població adulta (de 18 a 64 anys) que està endegant una empresa durant l'últim any però que no ha pagat salaris per més de tres mesos (emprenedors naixents) o que posseeix un negoci que ha pagat salaris per més de 3 mesos i no més de 42 mesos (emprenedors nous).

L'índex TEA revela que el 2018 el 8,13% de la població adulta catalana de 18 a 64 anys estava involucrada en activitats emprenedores en fase inicial (Gràfic 6). Per demarcacions, la TEA de Barcelona és de 8,63%, la de Lleida de 8,00%, la de Girona de 6,58% i la de Tarragona de 6,20%.

La TEA de Catalunya s'ha incrementat 0,1 punts respecte de la del 2017, augment remarcable en un context europeu de lleuger descens (-0,26 punts) i que és fruit de l'augment dels emprenedors naixents (+0,95 punts) i de la disminució dels nous (-0,85 punts). Els emprenedors naixents, des del valor mínim de la dècada el 2016 (2,3%), s'han anat recuperant durant aquests dos darrers anys (3,3% el 2017 i 4,2% el 2018), s'han acostat als valors d'Europa (4,9%) i han assolit un valor molt superior a Espanya (2,7%). Els nous (3,9%), malgrat el seu descens, continuen sent superiors als d'Espanya (3,8%) i d'Europa (3,2%) (Gràfic 9). El resultat és que la TEA catalana és 1,74 punts superior a l'espanyola (6,39%), i 0,13 punts superior a l'europea (8,00%) (Gràfic 9).

La TEA de Barcelona, 8,63%, és la més elevada dels últims dotze anys. Hem de remuntar-nos al 2006 per trobar un valor superior (8,91%). Ja el 2017 va tenir un considerable augment (+1,45 punts), que ha consolidat el 2018 (+0,18 punts). La TEA de Barcelona és la més alta de Catalunya i és superior a la d'Espanya i la d'Europa.

Els emprenedors consolidats (iniciatives empresarials de més de 3,5 anys) representen el 6,59% de la població adulta de Catalunya, un valor superior al d'Espanya (6,05%) (Gràfic 11).

El percentatge de persones que van abandonar una activitat empresarial en els últims 12 mesos (1,67%) ha estat inferior al del 2017 (1,89%), al d'Espanya (1,74%), al d'Europa (2,95%) i al dels països GEM d'alts ingressos (3,77%) (Gràfic 12). Si es desglossa el tipus d'abandonament de l'activitat, la venda o traspàs és un 0,54%, i el tancament, un 1,14%.

A més dels indicadors anteriors, basats en iniciatives emprenedores independents, GEM també calcula la intraemprenedoria (EEA: *Entrepreneurial Employee Activity*), és a dir, l'activitat emprenedora que duen a terme alguns empleats a l'interior d'organitzacions existents quan han participat activament en els últims tres anys liderant el desenvolupament de nous productes/serveis i/o creant noves empreses sota el paraigua del seu ocupador (*spin-offs*, *spin-outs*, *startups*). L'EEA a Catalunya ha estat d'1,7%, amb una disminució de quatre dècimes respecte del 2017, i és un terç de l'europea (5,2%) (Gràfics 14 i 15).

Precisament, si es comparen les dades de Catalunya amb les d'Europa, es detecta un major dinamisme en aquesta última. Encara que la TEA és similar (0,13 punts més alta la catalana, 8,13% vs 8,00%), la mitjana d'Europa gairebé duplica la de Catalunya en emprenedors potencials (13,94% vs 7,46%), és superior en naixents (4,88% vs 4,22%), inferior en nous (3,23% vs 3,92%), similar en consolidats (6,81% vs 6,59%), gairebé la duplica en abandonaments (2,95% vs 1,67%) i la triplica en intraemprenedors (5,2% vs 1,7%), valors que reflecteixen comportaments i estructures empresarials diferents.

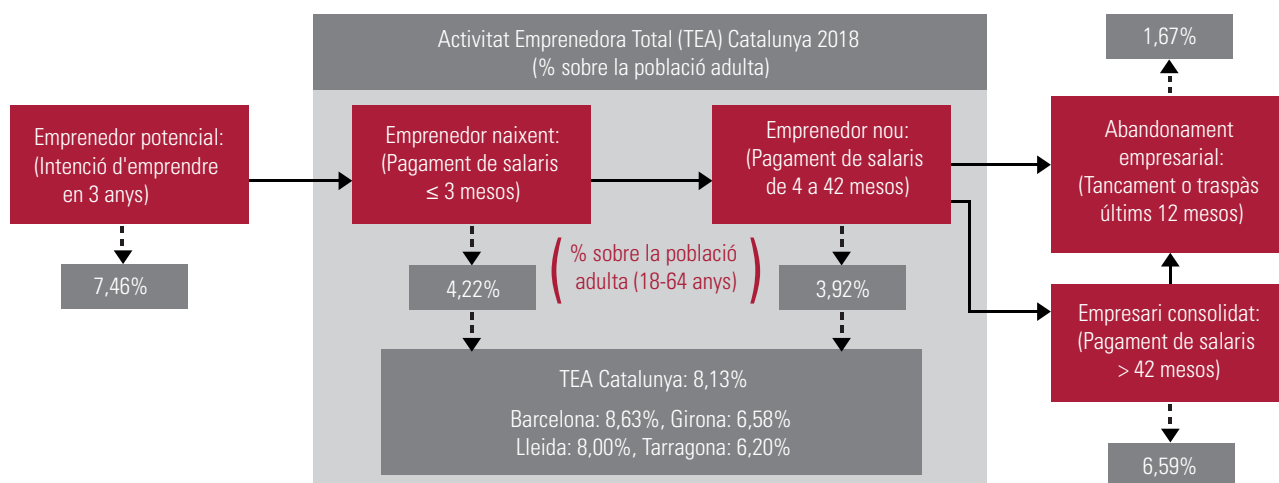
LA TEA de Catalunya el 2018, un 8,13%, és superior tant a l'espanyola (6,39%) com a l'europea (8,00%). En un context europeu de lleuger descens (-0,26 punts), s'ha incrementat 0,1 punts respecte del 2017.

La TEA de Barcelona, un 8,63%, és la més elevada dels últims dotze anys. Valor superior al de Catalunya, als de la resta de províncies de Catalunya (Lleida, 8,00%; Girona, 6,58%; Tarragona, 6,20%), al d'Espanya i al d'Europa.

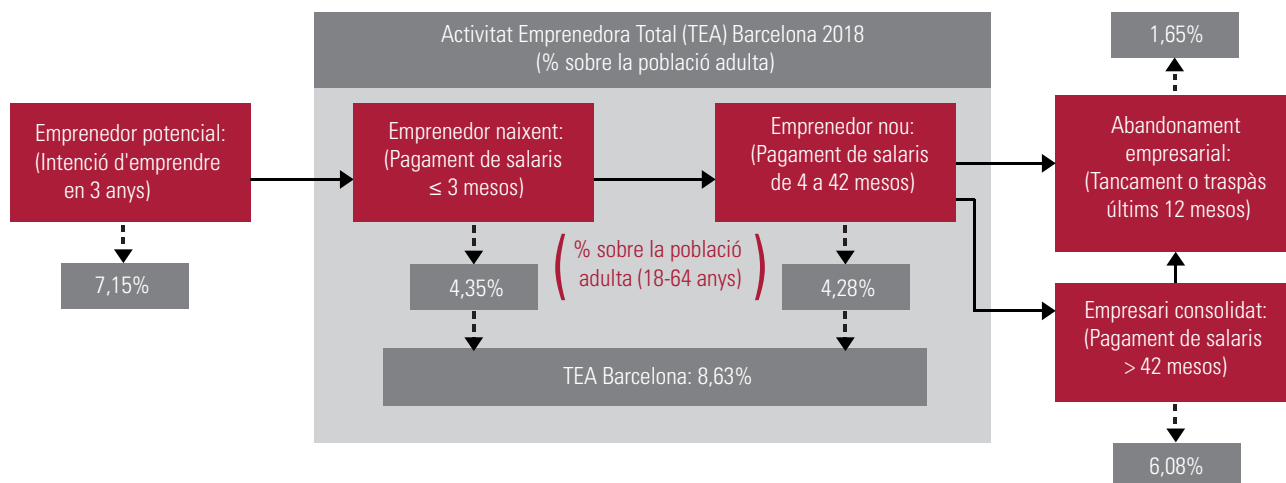
El percentatge de persones que van abandonar una activitat empresarial en els últims 12 mesos (1,67%) ha estat inferior al del 2017 (1,89%), al d'Espanya (1,74%) i al d'Europa (2,95%).

L'EEA o taxa d'intraemprenedors a Catalunya ha estat d'un 1,7%, amb una disminució de quatre dècimes respecte del 2017. Mentre que la TEA de Catalunya és similar a l'europea, el valor de l'intraemprenedoria és un terç del d'Europa (5,2%), de manera que s'incrementa la distància a -3,4 punts. L'increment de l'EEA és necessari per créixer orgànicament i continua sent un dels grans reptes pendents de l'economia catalana per aconseguir empreses d'unes majors dimensions i que operin en sectors en creixement.

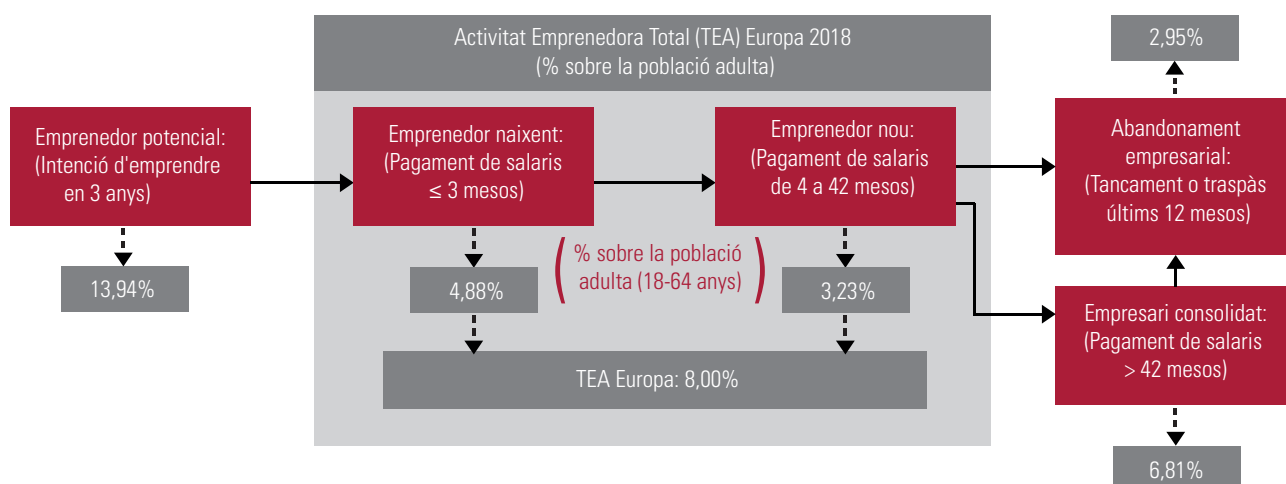
Gràfic 6. El procés emprenedor a Catalunya en el 2018

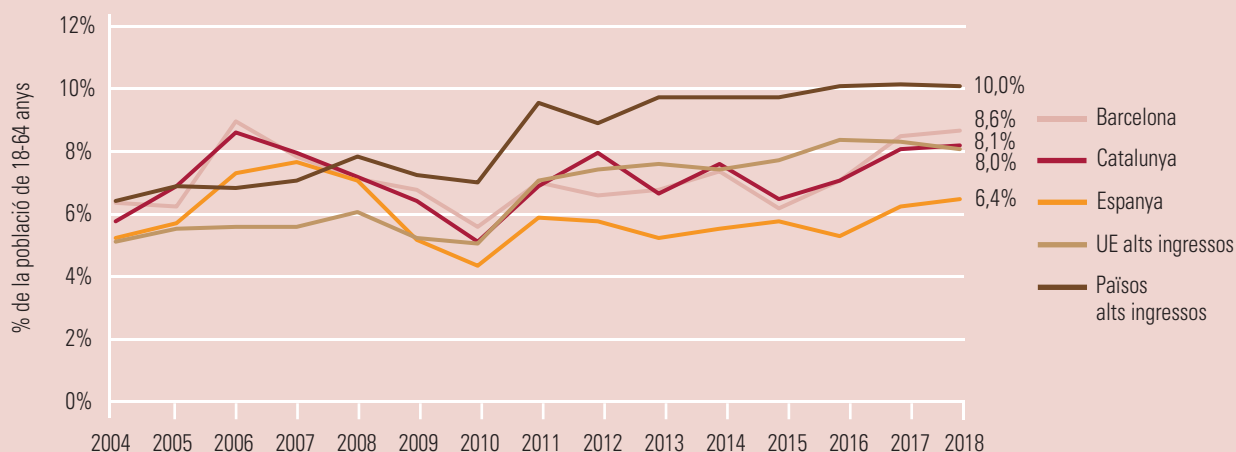
Gràfic 7. El procés emprendedor a Barcelona en el 2018

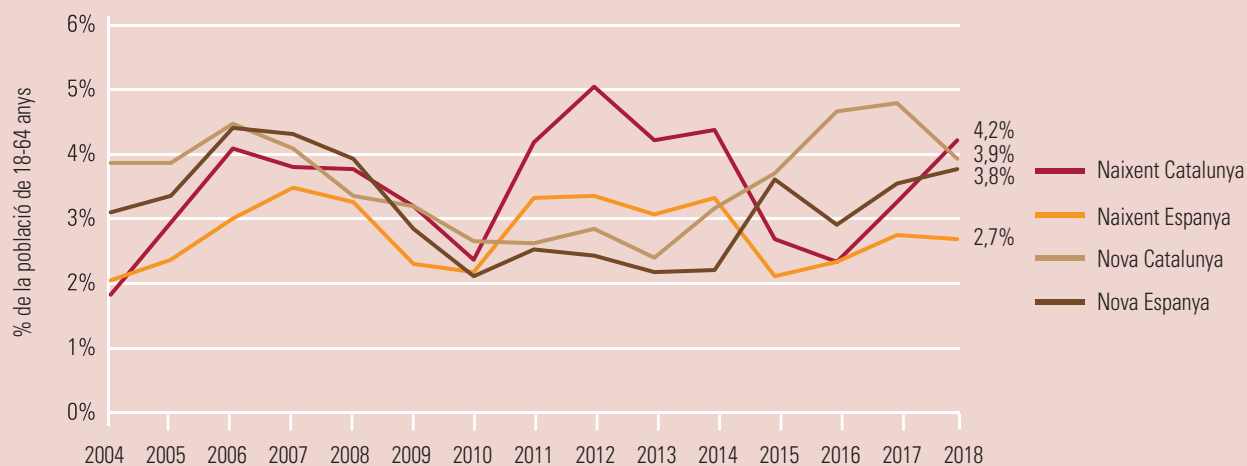
Gràfic 8. El procés emprendedor als països d'Europa d'alts ingressos en el 2018

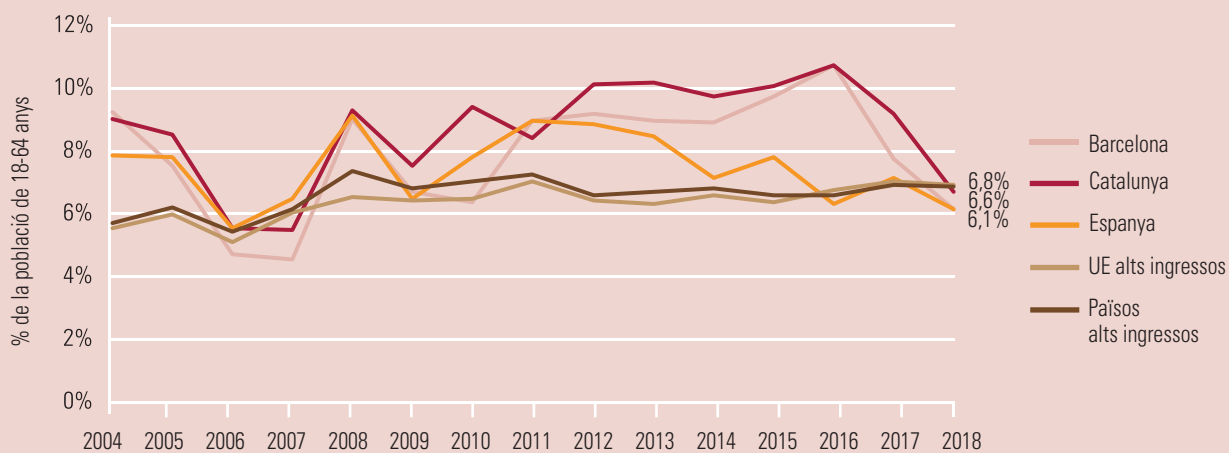
Gràfic 9. Evolució de l'índex TEA de Barcelona, de Catalunya, d'Espanya, d'Europa i dels països GEM d'alts ingressos durant el període 2004-2018

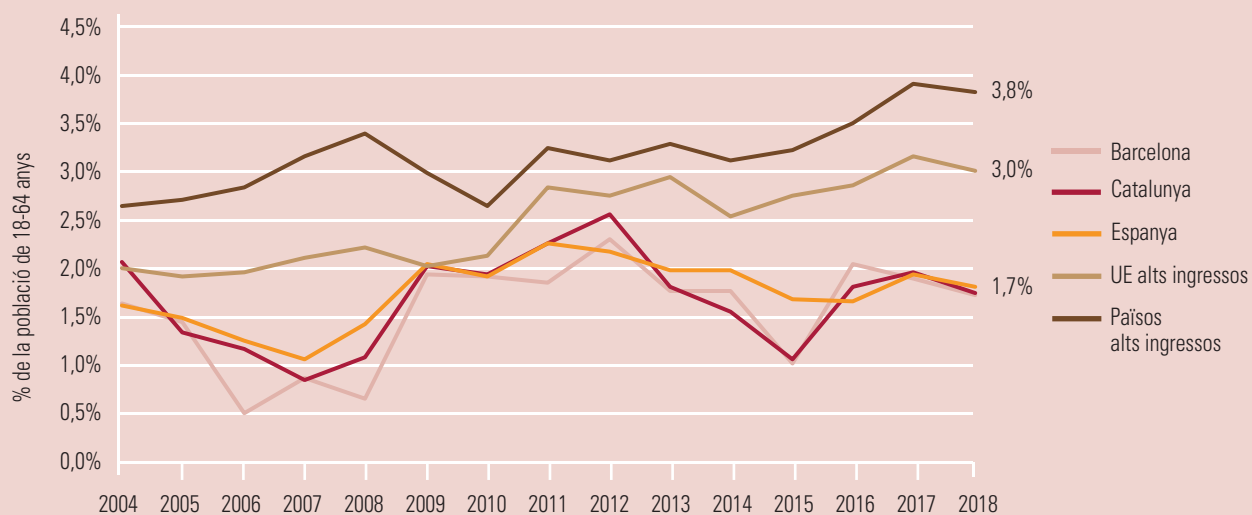
Gràfic 10. Evolució del percentatge de la població de 18-64 anys involucrada en negocis naixents i en negocis nous de Catalunya i Espanya, durant el període 2004-2018

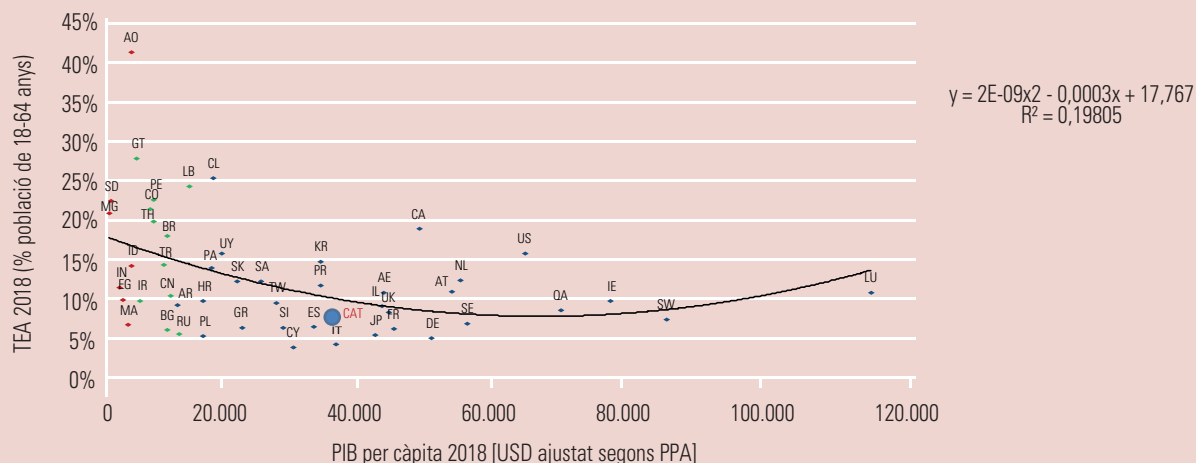
Gràfic 11. Evolució del percentatge de la població de 18-64 anys involucrada en negocis consolidats a Barcelona, a Catalunya, a Espanya, a Europa i als països GEM d'alts ingressos durant el període 2004-2018

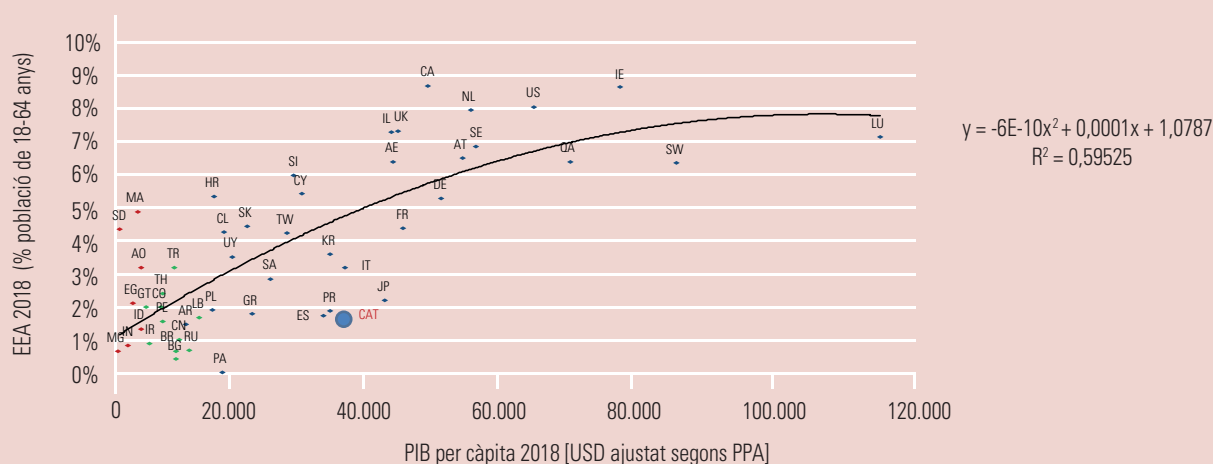
Gràfic 12. Evolució del percentatge de la població de 18-64 anys que ha abandonat un negoci en els últims 12 mesos

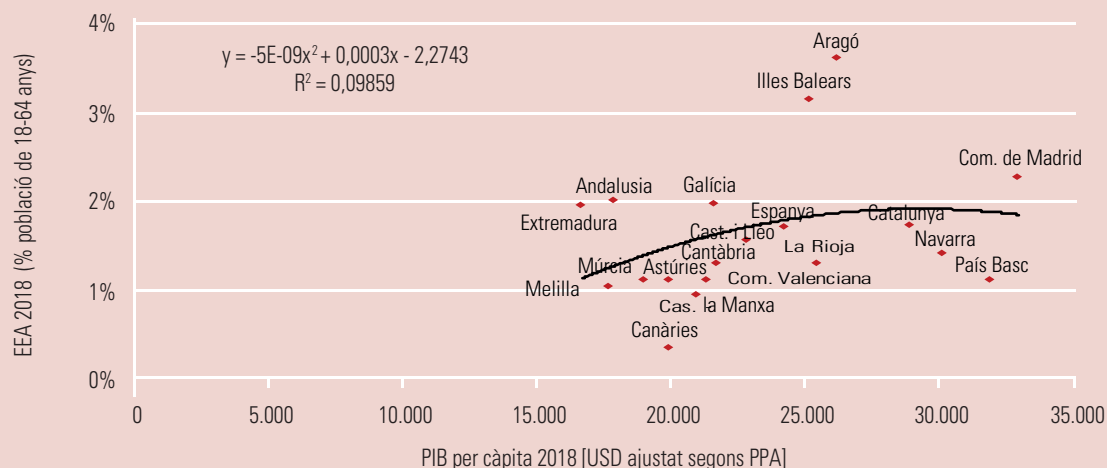
Gràfic 13. Relació entre l'indicador TEA (2018) i el nivell de desenvolupament mesurat en PIB per càpita (2018)

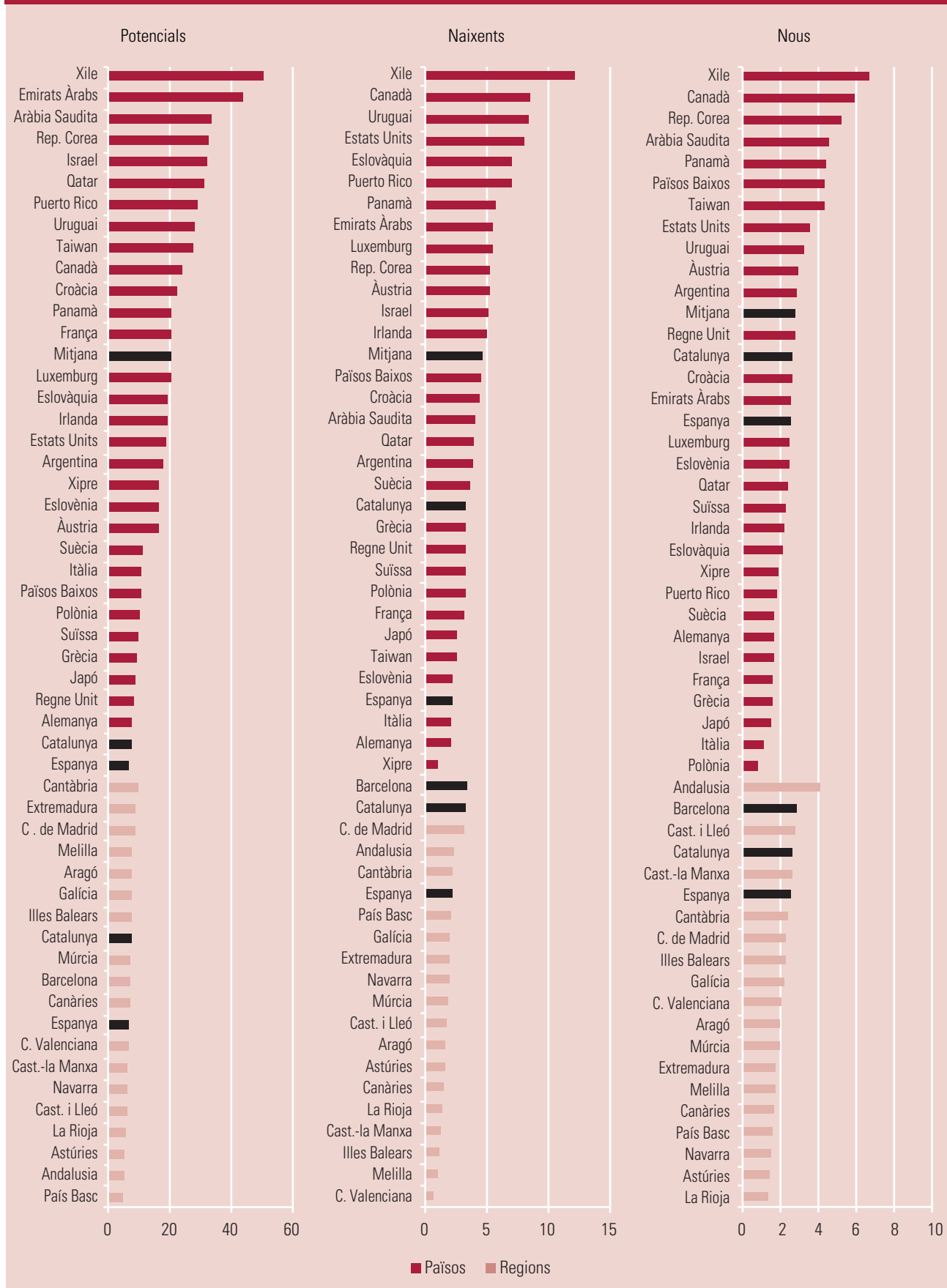
Gràfic 14. Relació entre l'indicador EEA (2018) de països i el nivell de desenvolupament mesurat en PIB per càpita (2018)

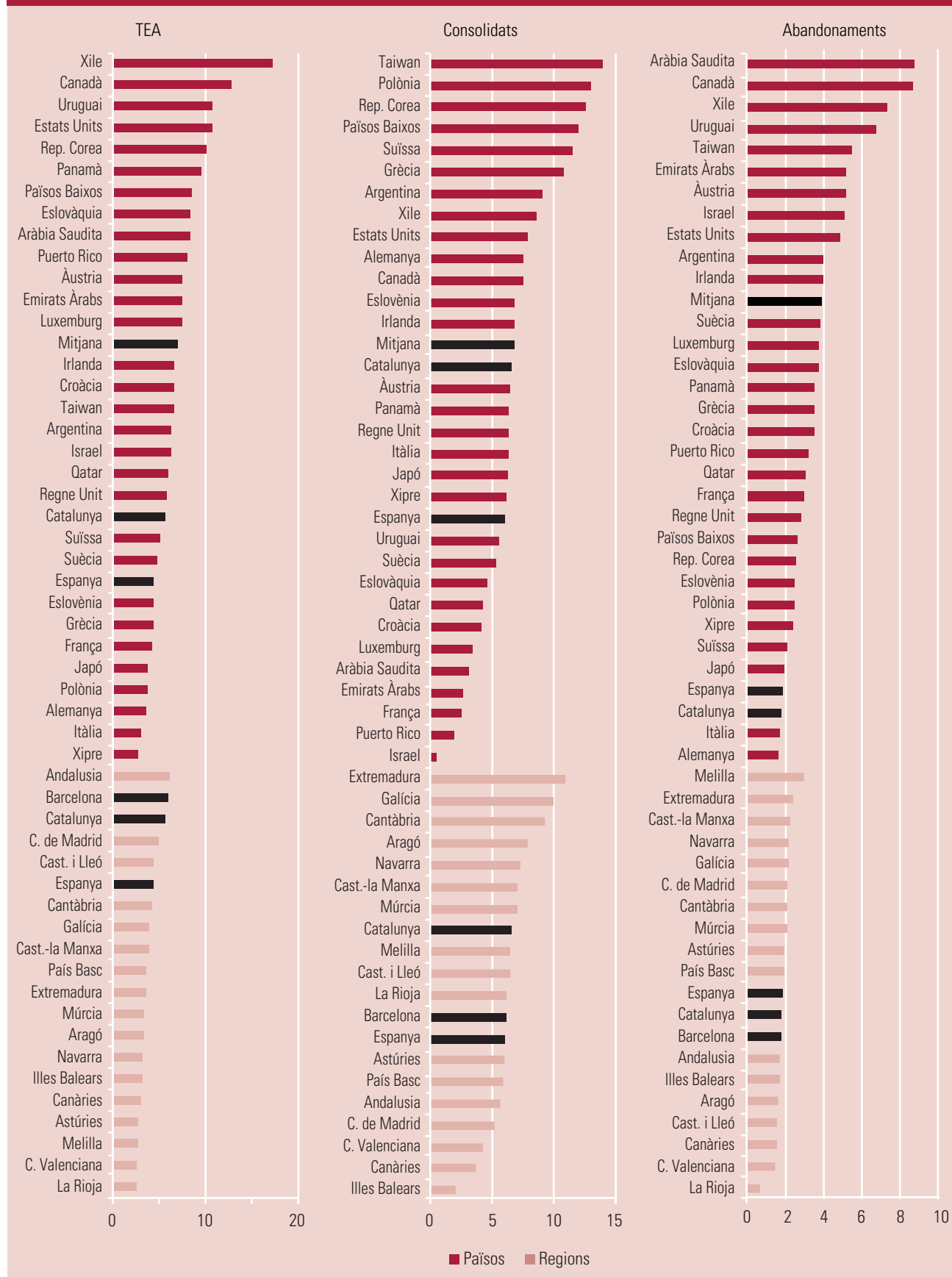
Gràfic 15. Relació entre l'indicador EEA (2018) de comunitats autònomes i el nivell de desenvolupament mesurat en PIB per càpita (2018)

Gràfic 16. Posicionament de Catalunya a nivell internacional (comparació amb altres economies d'alts ingressos) i respecte de les comunitats autònomes, en funció del percentatge d'emprenedors potencials, naixents i nous en el 2018

Gràfic 17. Posicionament de Catalunya a escala internacional (comparació amb altres economies d'alts ingressos), i respecte de les comunitats autònomes, en funció del percentatge d'emprenedors en fase inicial (TEA) i consolidats, i de les persones involucrades en abandonaments d'empreses en el 2018

4. Perfil de l'emprenedor i característiques de l'activitat emprenedora a Catalunya

La idea central d'aquest apartat és que la motivació que ha determinat la decisió d'iniciar un nou projecte empresarial i el nivell de formació de l'emprenedor són els principals factors determinants de les característiques del projecte empresarial, del seu èxit i de la seva qualitat. És per això que hi estudiem la motivació i formació de l'emprenedor, d'una banda, i els indicadors de qualitat de l'empresa creada, de l'altra.

En l'últim any, el percentatge de població adulta catalana identificada com a emprenedor en fase inicial (TEA) va ser del 8,1%, amb el següent desglossament motivacional: un 4,3% motivat per oportunitat, un 1,4% per necessitat, un 2 % per una combinació de totes dues i un 0,4% per altres motius. A Barcelona, la motivació per oportunitat és un 4,3%, i per necessitat, un 1,5%. En tots dos casos la motivació per oportunitat, malgrat que disminueix lleugerament respecte del 2017, manté els elevats nivells assolits: el 2018 els valors de Catalunya i de Barcelona són 1,5 punts percentuals superiors als d'Espanya i superen ja en aquest aspecte els nivells dels països europeus d'alts ingressos. Pel que fa a la motivació per necessitat, el descens ha estat més acusat: el seu nivell és molt inferior al d'Espanya i en aquest últim any també una mica inferior al dels països d'alts ingressos. El nostre criteri és que, en aquest cas, a més de consolidar-se la tendència a la disminució respecte dels anys de crisi, aquesta tendència s'ha amplifcat per raons de tipus mostral (Gràfics 18 i 19).

Els dos indicadors de motivació fins ara analitzats es resumeixen en la ràtio emprenedoria per oportunitat sobre emprenedoria per necessitat (Gràfic 20). Aquest gràfic confirma que en els últims exercicis es consolida un important augment del pes de la motivació per oportunitat, que es manté per sobre d'Espanya i a nivells homologables o lleugerament superiors als dels països d'alts ingressos, la qual cosa hauria de redundar en una millora de la qualitat de l'emprenedoria. S'hi pot apreciar que en els anys de crisi va disminuir fortament la creació d'empreses per oportunitat i va augmentar en termes absoluts, i encara més en termes relatius, la creació d'empreses per necessitat, a causa de les dificultats per accedir a una ocupació. Aquest cicle va ser clarament més acusat a Catalunya i a Espanya que als països d'alts ingressos. En els quatre últims exercicis aquest patró canvia de signe, i s'observa un clar augment en termes relatius de l'emprenedoria per oportunitat, de manera que s'assoleixen, en relació amb aquesta variable, nivells clarament superiors als d'Espanya i semblants o lleugerament superiors als dels països d'alts ingressos.

Per estudiar el nivell de formació dels emprenedors en fase inicial (TEA) ens basarem en aquest resum en un únic indicador de síntesi: el percentatge d'emprenedors en fase inicial que tenen estudis postsecundaris, és a dir, formació professional de segon grau, grau universitari o postgrau (màster). En el Gràfic 21 es pot veure l'evolució històrica i la comparació internacional de la proporció dels emprenedors en fase inicial (TEA) amb estudis superiors. El 2018, tant a Catalunya com a Espanya, es corregeix la tendència a la baixa observada en aquest indicador des del 2015, que, segons el que vam apuntar en l'informe anterior, podia ser deguda a biaixos o distorsions mostrals. Amb això, aquest indicador assoleix a Catalunya valors superiors als d'Espanya i als d'altres països d'alts ingressos, la qual cosa, d'acord amb els nostres plantejaments inicials, hauria de reflectir-se en un augment de qualitat de les empreses noves, de les empreses de creació recent.

Fins aquí s'ha analitzat el perfil motivacional dels emprenedors i el seu nivell de formació. A continuació estudiarem les característiques de les empreses que aquests emprenedors han creat. La nostra hipòtesi és que el tipus de motivació i el nivell de formació determinen, en part, la qualitat de l'emprenedoria. A partir d'aquí analitzarem algunes característiques de les empreses creades recentment que constitueixen indicadors de la seva qualitat. Pel que fa al sector d'activitat (Gràfic 22), el 2018 passen a ocupar el primer lloc, amb un 41%, els nous projectes empresarials en el sector de serveis orientats a les empreses. Per contra, els serveis al consum passen en les empreses de creació recent (TEA) del 51% al 34%. Les activitats transformadores (com la indústria manufacturera) assoleixen en les noves empreses un notori 24%. Sembla que la conjuntura

econòmica actual i els esforços de promoció que per diferents vies i orígens s'estan fent es reflecteixen en els resultats. El 2018 es reforça clarament la tendència iniciada el 2016 d'intensificar la creació d'empreses en sectors que exigeixen més inversió i compromís, les quals, en general, tenen millors perspectives de creixement, productivitat i innovació.

La segona variable estudiada per caracteritzar les noves empreses creades és la seva dimensió inicial en termes de nombre de treballadors. Aquesta variable es considera un bon indicador del potencial del nou projecte i, segons alguns autors, en condiciona la supervivència i la consolidació. En relació amb la dimensió dels nous negocis, el projecte GEM dona informació sobre el nombre de treballadors en el moment de l'entrevista. En el Gràfic 23 es pot observar que el 2018 es reforça la tendència a l'augment de la dimensió actual de les noves empreses catalanes que es manifesta des del 2014. Així, les empreses creades recentment sense treballadors passen del 59% al 40%, i les d'1 a 5 treballadors, del 34% al 44%. Les de 6 a 19 treballadors assoleixen l'11%, i les de 20 o més, el 5%. La dimensió inicial de les noves empreses continua sent petit de mitjana; no obstant això, la línia de tendència que es dibuixa en els últims anys és clarament positiva (Gràfic 24).

A més de la dimensió actual o real de les empreses de nova creació, el projecte GEM inclou també algunes preguntes sobre la dimensió esperada o prevista d'aquí a cinc anys. Els augments que s'han produït en aquesta variable en els dos últims exercicis porten el seu valor al màxim de la sèrie: 6,12 treballadors de mitjana per empresa (Gràfic 24). El 2018 milloren notòriament les expectatives: les empreses sense empleats disminueixen tretze punts i augmenten totes les altres categories, especialment les que esperen tenir entre 6 i 19 treballadors d'aquí a cinc anys. Aquesta millora d'expectatives és coherent amb el canvi de cicle econòmic.

A continuació contextualitzarem l'anàlisi de la variable dimensió empresarial (actual i esperada) comparant les dades de Catalunya amb les de Espanya i les de la resta de països d'alts ingressos per a alguns indicadors clau dels quals es disposa d'informació. Efectuem en primer lloc la comparació relativa a la variable proporció d'empreses de creació recent (TEA) que, bé sigui actualment o bé sigui d'aquí a cinc anys, esperen tenir algun treballador. El 2018 aquest indicador ha augmentat gairebé 15 punts percentuals a Catalunya, amb la qual cosa s'assoleix el nivell dels països d'alts ingressos.

El segon indicador es refereix a la proporció d'emprenedors en fase inicial (TEA) que esperen tenir en cinc anys més de 5 treballadors (Gràfic 25). Aquí, novament, el creixement que es produeix el 2018 és excepcional. La conclusió a la qual arribem és similar al cas anterior: el 2018 aquest indicador ha millorat a Catalunya sis punts, i queda més de vuit punts per sobre d'Espanya i a sis punts per sota dels països d'alts ingressos.

Pel que fa a la proporció dels emprenedors en fase inicial (TEA) que esperen tenir en cinc anys més de 19 treballadors, s'observa també una important millora el 2018 (+2 punts), però el seu nivell queda també encara per sota dels altres països d'alts ingressos: 6% a Catalunya, versus 11% per als països d'alts ingressos i 15% per als EUA. Finalment, pel que fa a les perspectives de creixement, la proporció dels emprenedors en fase inicial (TEA) que esperen incrementar l'ocupació en 10 o més treballadors i en més d'un 50% (Gràfic 26), augmenta a Catalunya el 2018 gairebé 4 punts i queda quatre punts per sobre d'Espanya, set punts per sota de la resta de països d'alts ingressos i 16 punts per sota dels EUA. En síntesi, malgrat la millora que s'observa en els dos últims anys, continuem constatant una significativa distància en dimensió i expectatives de creixement respecte dels països d'alts ingressos. El camí per continuar millorant aquests indicadors de qualitat empresarial és, al nostre parer, la millora en formació i motivació dels emprenedors i la de les condicions de l'entorn en què neixen i es desenvolupen aquestes noves empreses.

El 2018 s'observa també una notable millora de l'indicador del grau de novetat dels productes i serveis oferts per les noves empreses: augment de set punts percentuals de les respostes "completament innovadors" i "en part innovadors". Això determina que els indicadors d'innovació de productes de les empreses noves de Catalunya quedin molt per sobre d'Espanya i només dos punts per sota dels països d'alts ingressos (Gràfic

27). En aquest mateix gràfic podem observar que la tendència en els últims anys de l'indicador de novetat de productes és als països d'alts ingressos lleugerament creixent i molt estable. A Catalunya també s'observa des del 2010 una tendència a l'augment, però els seus valors tenen, a causa de la dimensió de la mostra, una major variabilitat.

En relació amb l'ús de tecnologies de cinc anys o menys d'antiguitat, el 2018 es manté l'alt nivell assolit el 2017. Això determina que s'hagi passat d'un diferencial respecte dels països d'alts ingressos de gairebé 15 punts percentuals en els primers anys de la sèrie als sis punts actuals (Gràfic 28).

El 2018 augmenta sis punts (passa del 40% al 46%) la proporció dels emprenedors en fase inicial (TEA) de Catalunya que perceben que tenen poca o cap competència al mercat. Això determina que els indicadors catalans relatius a aquesta variable siguin quatre punts superiors als d'Espanya i un punt per sota dels dels altres països d'alts ingressos.

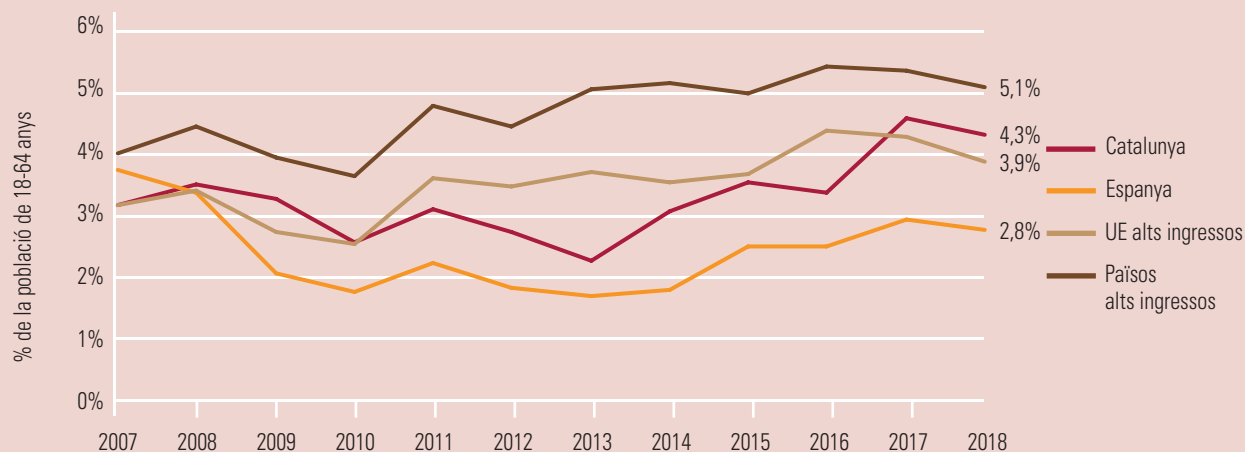
L'orientació internacional dels nous negocis és també una característica inherent a la qualitat de l'emprenedoria. En el projecte GEM es mesura l'orientació internacional dels emprenedors per mitjà del percentatge de vendes de la seva empresa a clients estrangers. En els dos últims anys, el percentatge d'empreses noves que exporten ha augmentat deu punts (Gràfic 29). Aquesta millora es reflecteix també en el Gràfic 30, on, a partir de les marques de classe de cada categoria considerada, hem estimat la intensitat exportadora mitjana de Catalunya, d'Espanya i dels altres països d'alts ingressos (Gràfic 30). En aquest gràfic observem també la millora que en aquest indicador es produeix en els dos últims anys en les empreses noves de Catalunya: el 2018 la intensitat exportadora mitjana (percentatge mitjà de vendes realitzades a clients estrangers) assoleix l'11%, tres punts més que a Espanya, però encara deu punts per sota dels països d'alts ingressos.

La qualitat de l'emprenedoria es reflecteix en el potencial que els nous projectes tenen per créixer i crear ocupació de qualitat, innovar i internacionalitzar-se. Els principals factors determinants de les característiques d'un projecte empresarial, del seu èxit i de la seva qualitat són precisament la motivació i la formació de l'emprenedor.

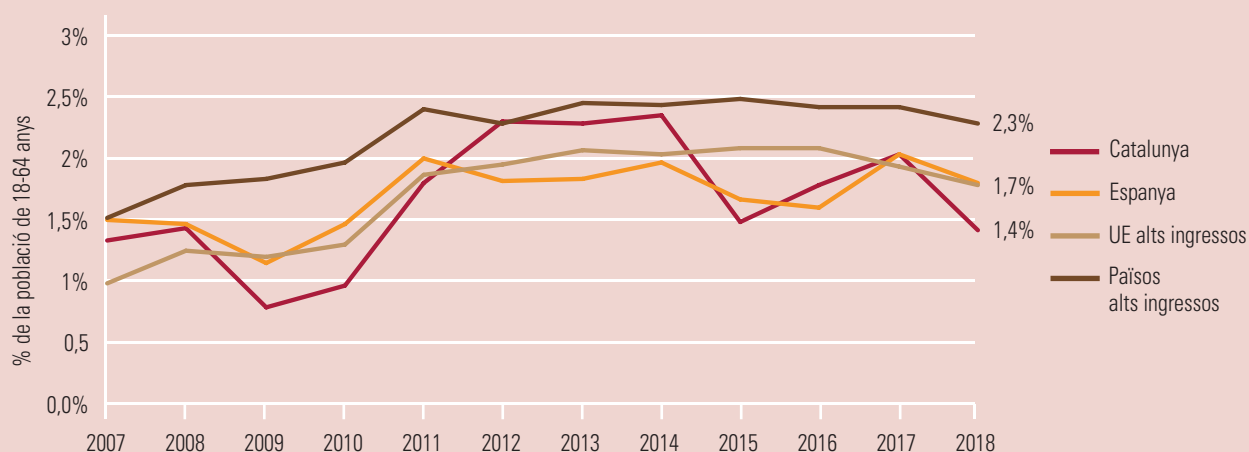
Pel que fa a la motivació per emprendre, per crear una empresa pròpia, els resultats del 2018 confirmen el canvi de tendència que es va iniciar el 2015 de reforçament en termes relatius de la motivació per oportunitat. En els últims anys es consolida un important augment de pes de la motivació per oportunitat, que es manté per sobre d'Espanya i lleugerament per sota de la resta de països basats en la innovació. Previsiblement això hauria de redundar a curt termini en una millora de la qualitat de l'emprenedoria. Pel que fa al nivell de formació, s'observa el 2018 una clara i important recuperació del percentatge d'emprenedors en fase inicial que tenen estudis postsecundaris. Amb això, aquest indicador assoleix a Catalunya valors superiors als d'Espanya i als d'altres països d'alts ingressos, la qual cosa, d'acord amb els nostres plantejaments inicials, hauria de reflectir-se en un augment de qualitat de les empreses noves, de les empreses de recent creació.

Pel que fa a la qualitat de l'emprenedoria, en el 2018 s'observa una clara tendència a la millora dels principals indicadors: dimensió actual i esperada de les empreses creades recentment, grau de novetat dels seus productes i serveis, intensitat exportadora, augment de pes del sector transformador i contenció dels serveis als consumidors. No obstant això, en comparar aquests indicadors de qualitat amb la resta de països d'alts ingressos, s'observen encara en alguns aspectes importants diferencials que continuen constituint un repte per a les noves empreses catalanes.

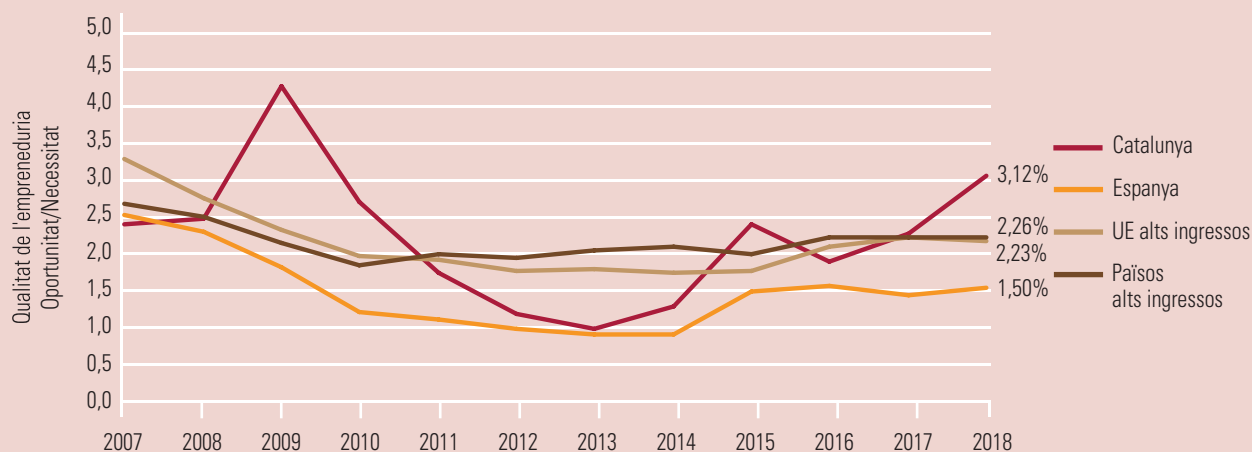
Gràfic 18. Evolució de l'índex TEA a Catalunya, a Espanya, i en països d'alts ingressos durant el període 2007-2018 quan el motiu per emprendre és per oportunitat

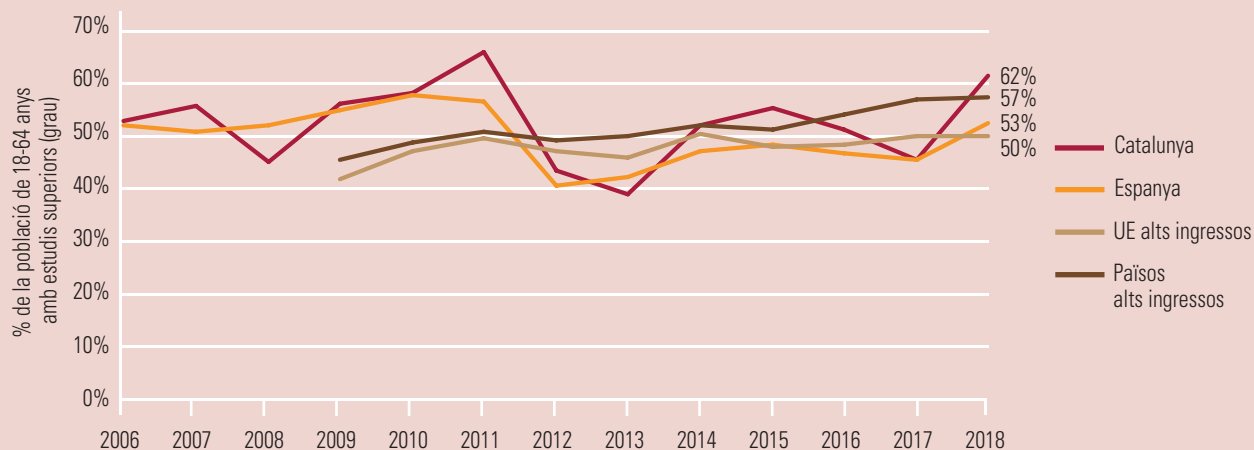
Gràfic 19. Evolució de l'índex TEA a Catalunya, a Espanya i en països d'alts ingressos durant el període 2007-2018 quan el motiu per emprendre és per necessitat

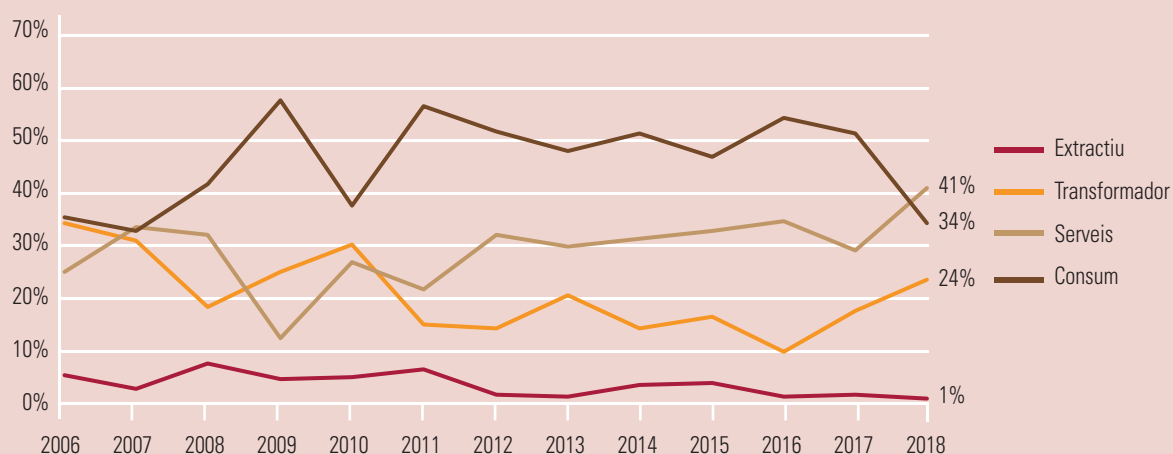
Gràfic 20. Evolució de la ràtio Oportunitat/Necessitat com a indicador de la qualitat emprendora a Catalunya, a Espanya i en països d'alts ingressos en el període 2007-2018

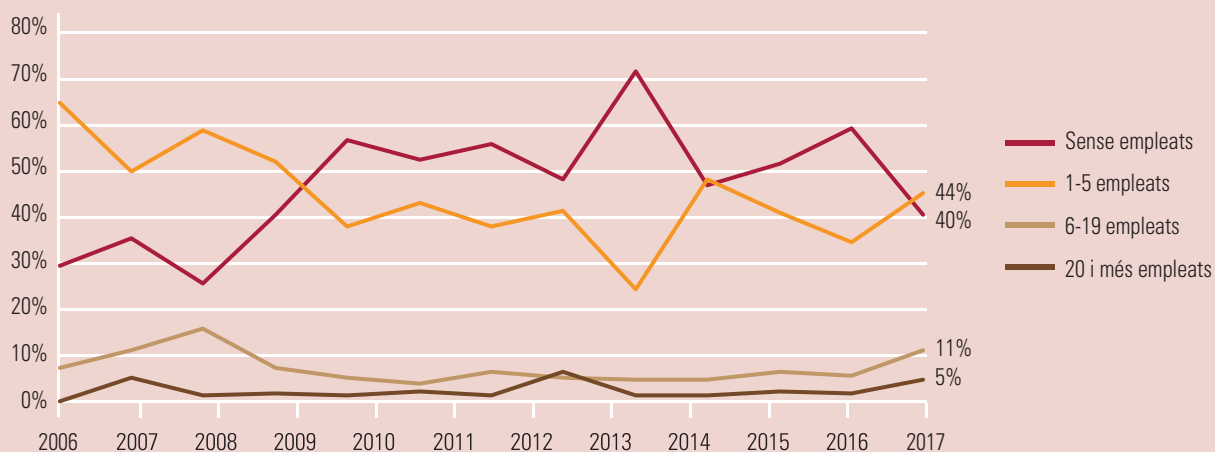
Gràfic 21. Evolució de la proporció d'emprenadors en fase inicial (TEA) amb estudis postsecundaris (grau i postgrau) a Catalunya, a Espanya i en països d'alts ingressos durant el període 2006-2018

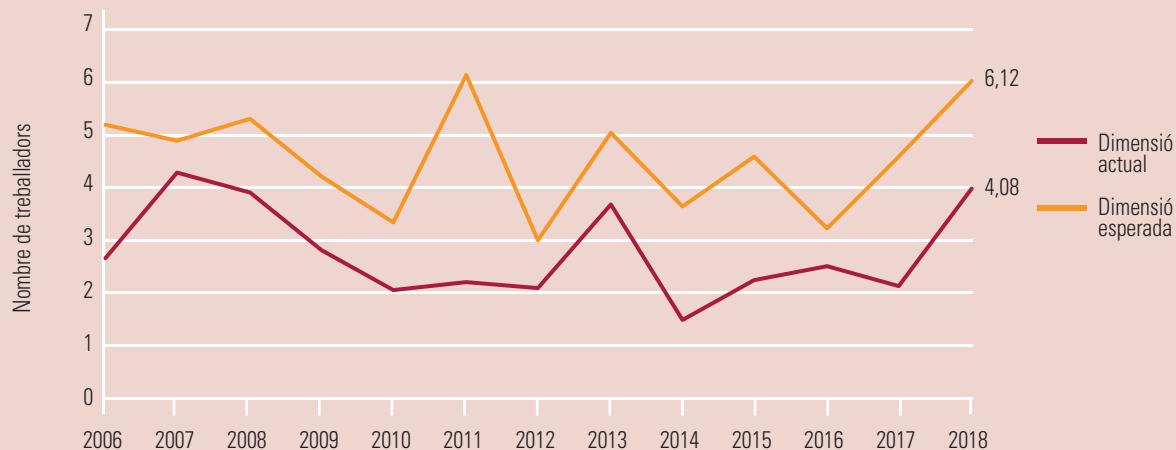
Gràfic 22. Evolució dels emprenadors en fase inicial (TEA) a Catalunya segons el sector d'activitat dels seus projectes de negoci en el període 2006-2018

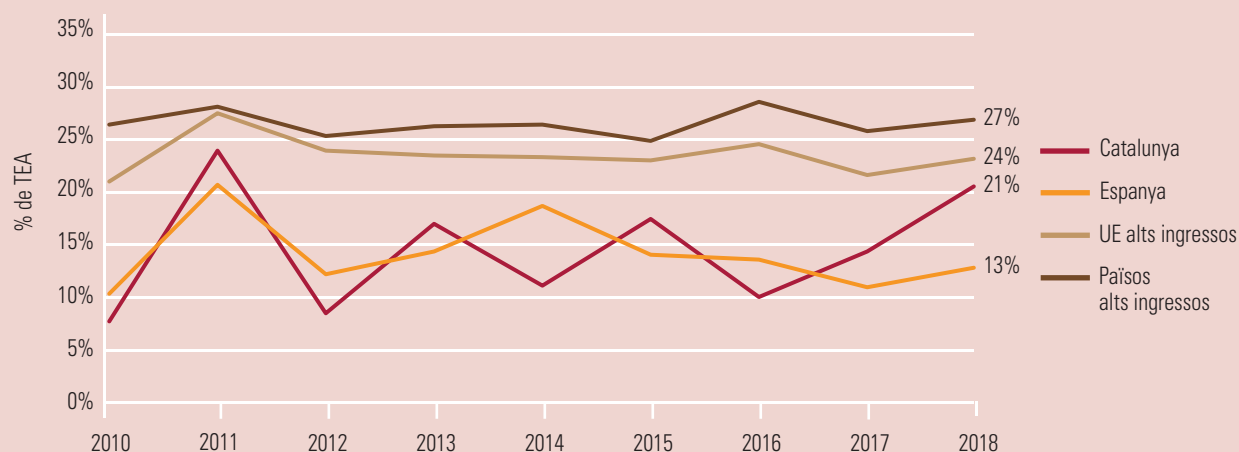
Gràfic 23. Evolució dels emprenadors en fase inicial (TEA) a Catalunya segons la dimensió en ocupació dels seus projectes de negoci en el període 2006-2018

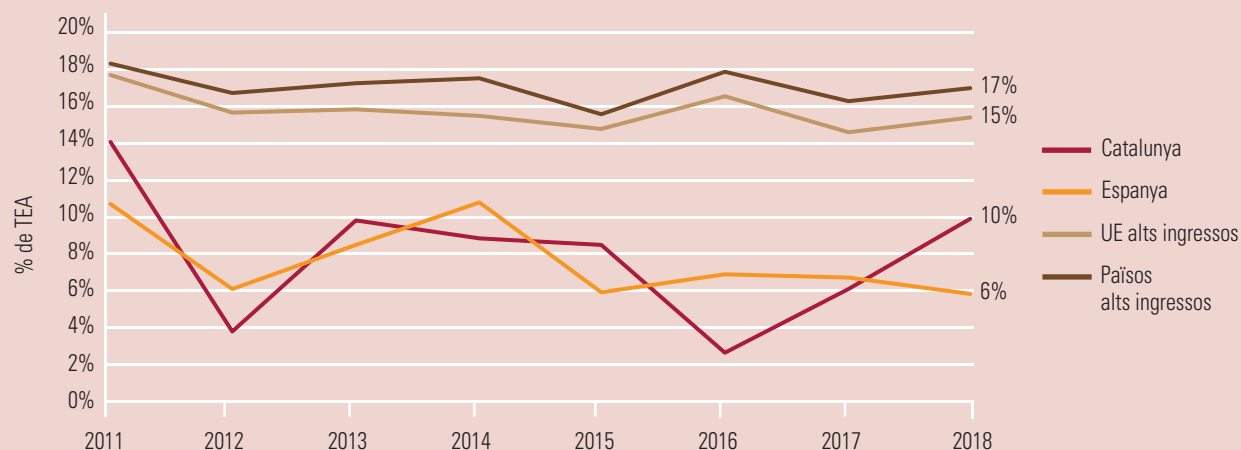
Gràfic 24. Evolució per als emprenedors en fase inicial (TEA) de Catalunya de la dimensió mitjana actual i esperada en cinc anys dels seus projectes empresarials. Període 2006-2018

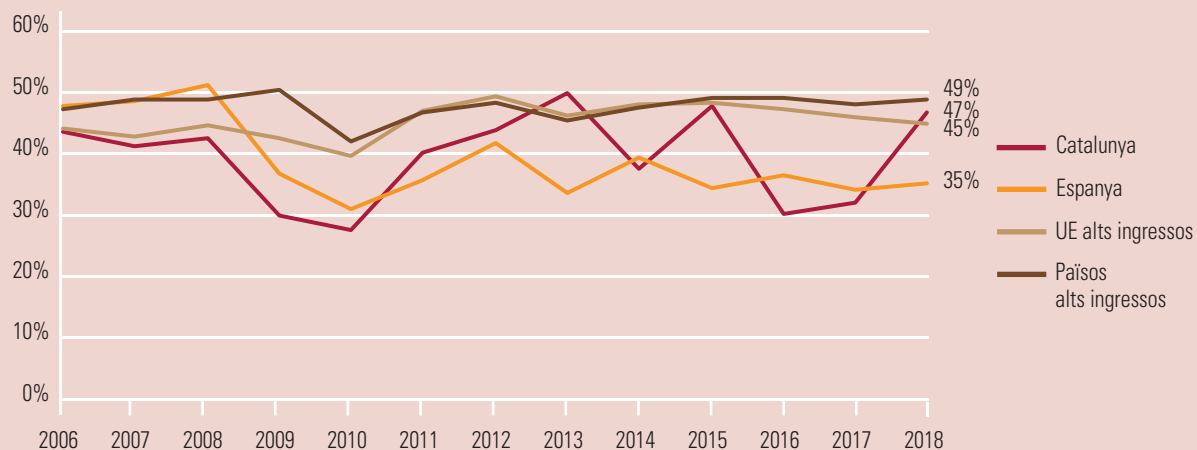
Gràfic 25. Proporció dels emprenedors en fase inicial (TEA) que esperen tenir en cinc anys més de 5 treballadors a Catalunya, a Espanya i en països d'alts ingressos, 2010-2018

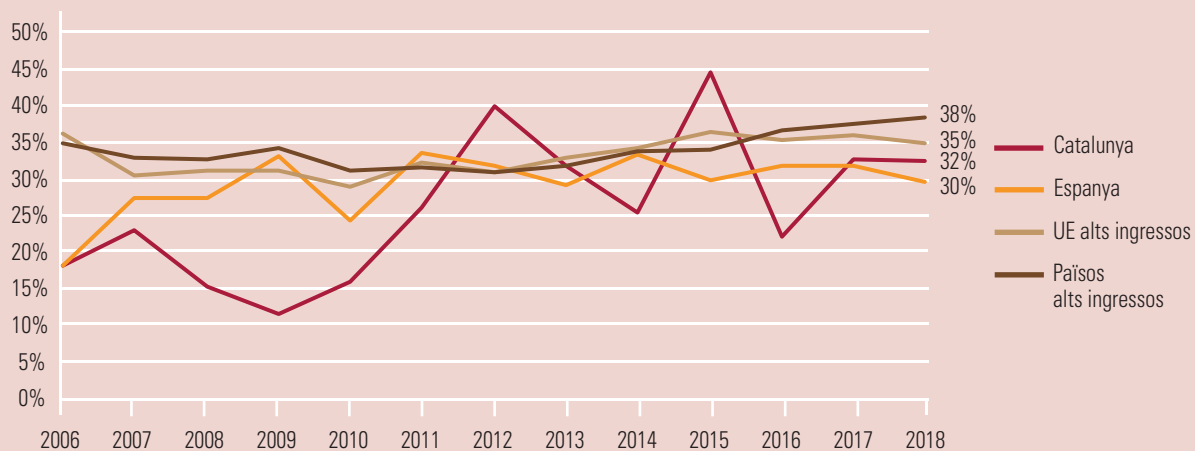
Gràfic 26. Proporció dels emprenedors en fase inicial (TEA) que esperen incrementar l'ocupació en 10 treballadors o més i en més d'un 50% a Catalunya, a Espanya i en països d'alts ingressos, 2011-2018

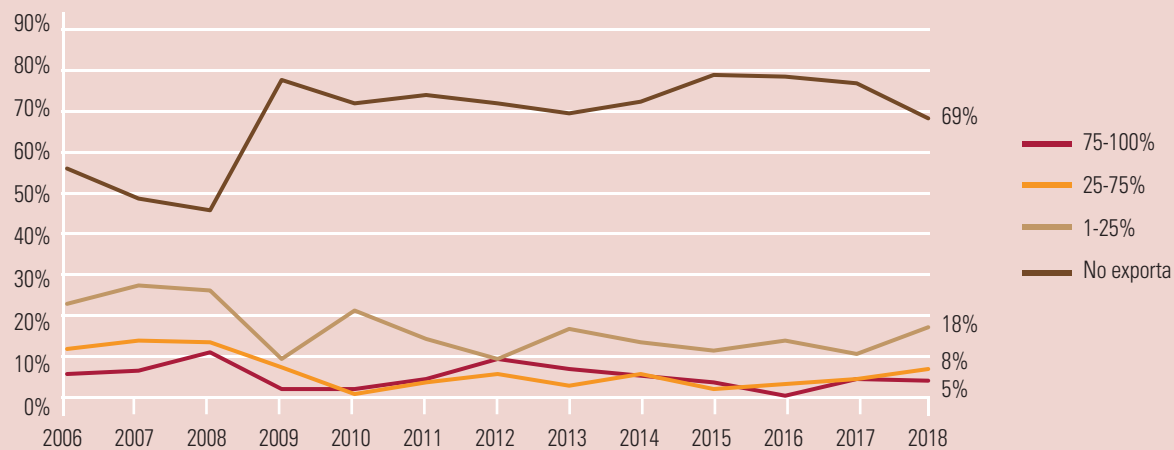
Gràfic 27. Proporció dels emprenedors en fase inicial (TEA) a Catalunya, a Espanya i en països d'alts ingressos que atribueixen als seus productes un cert grau de novetat (completament o en part innovadors). Període 2006-2018

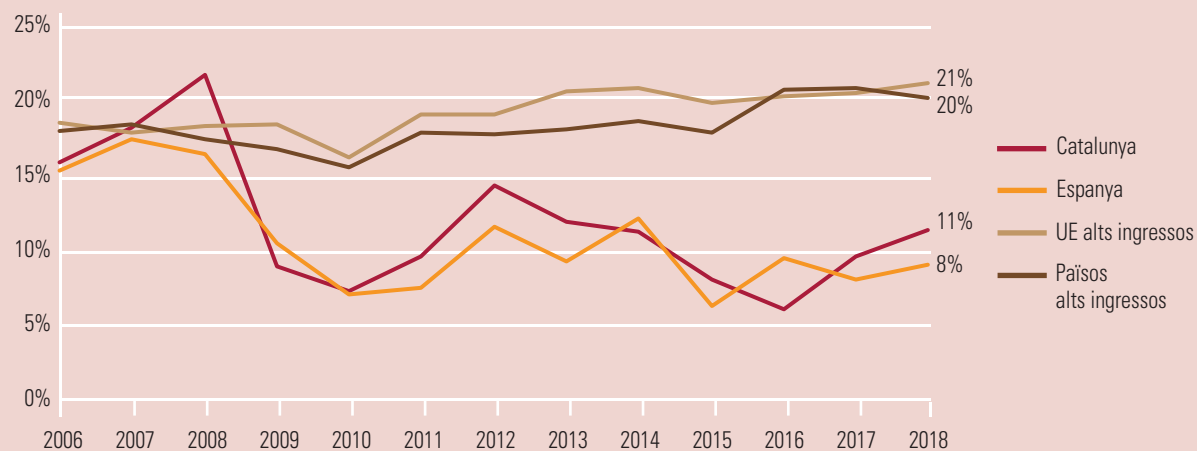
Gràfic 28. Proporció dels emprenedors en fase inicial (TEA) a Catalunya, a Espanya i en països d'alts ingressos que consideren noves les seves tecnologies (cinc anys o menys). Període 2006-2018

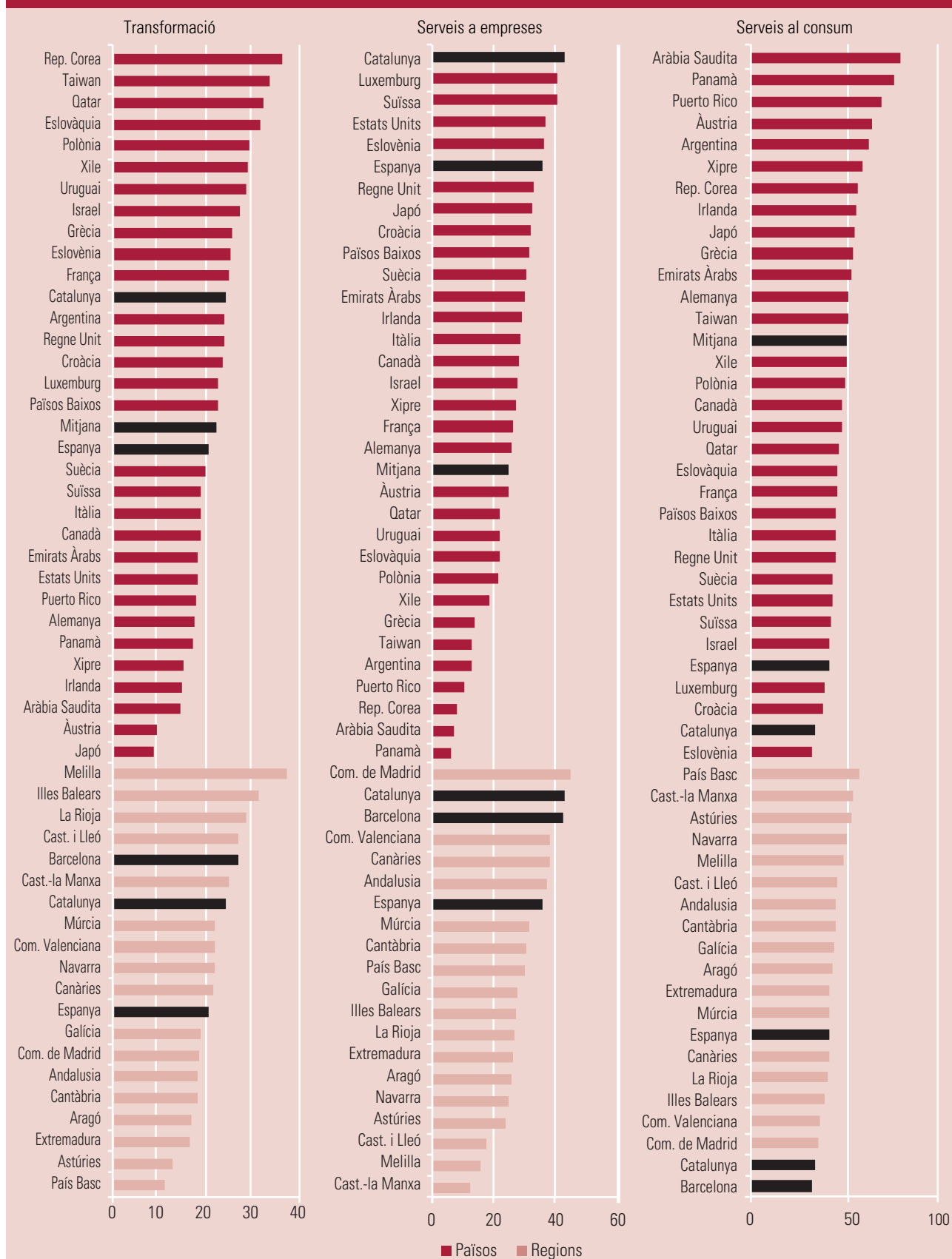
Gràfic 29. Evolució dels emprenedors en fase inicial (TEA) a Catalunya segons l'orientació internacional en el període 2006-2018

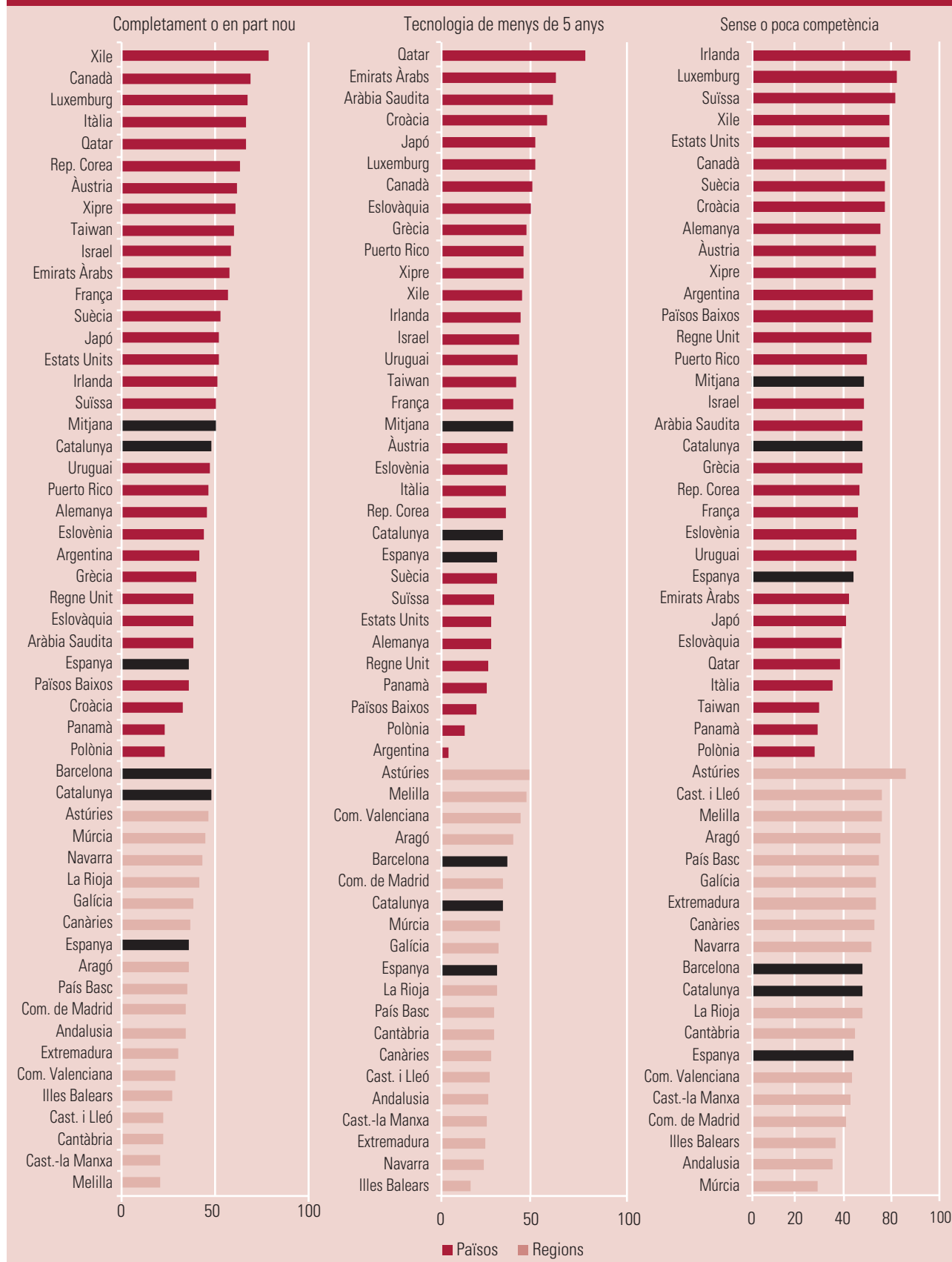
Gràfic 30. Estimació de la intensitat exportadora (en %) dels emprenedors en fase inicial (TEA) a Catalunya, a Espanya i en països d'alts ingressos en el període 2006-2018

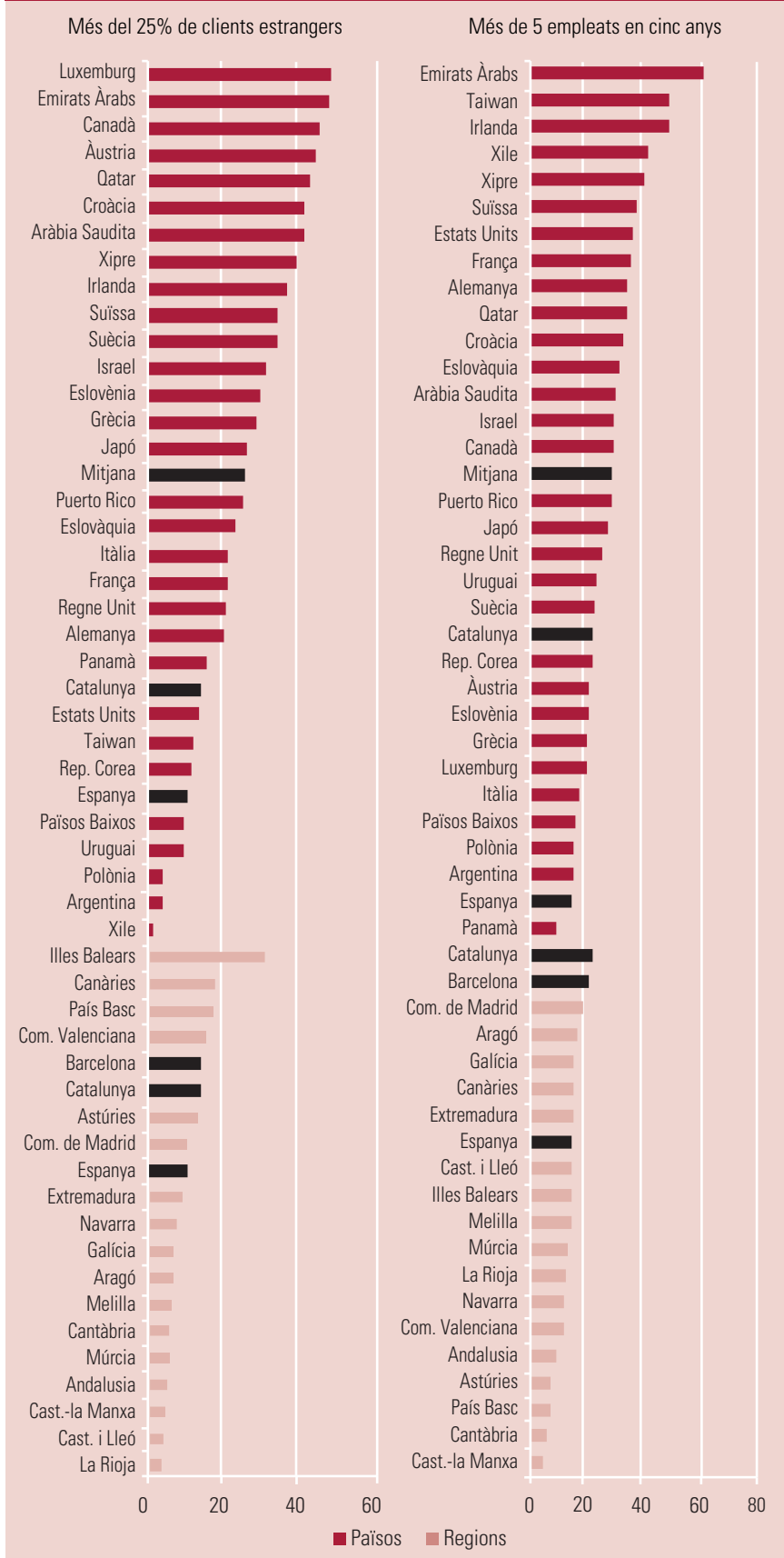
Gràfic 31. Posicionament de Catalunya a nivell internacional (en comparació d'altres economies d'alts ingressos), i respecte de les comunitats autònomes, en funció del percentatge d'emprenedors en fase inicial (TEA) amb negocis en els sectors de transformació, serveis orientats a empreses i serveis orientats al consum el 2018

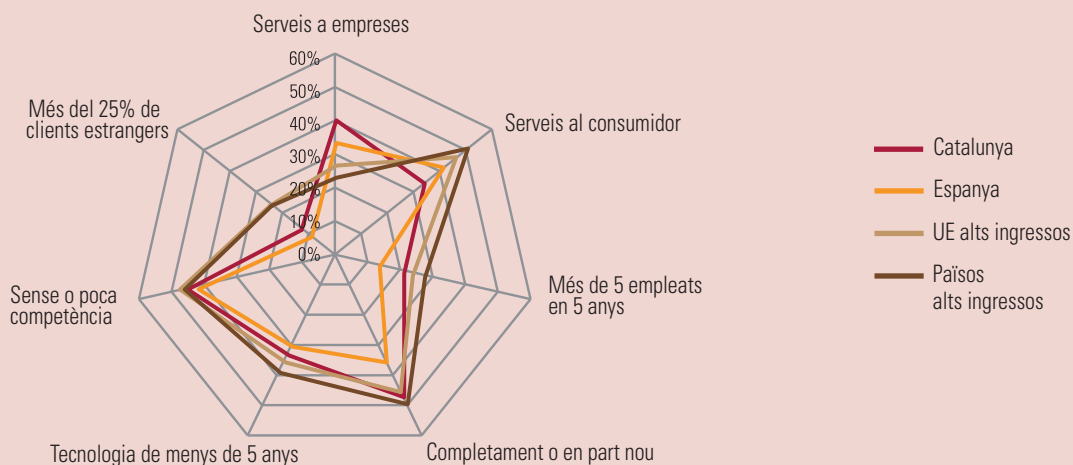
Gràfic 32. Posicionament de Catalunya a nivell internacional (en comparació d'altres economies d'alts ingressos), i respecte de les comunitats autònomes, en funció del percentatge d'emprenedors en fase inicial (TEA) amb negocis que el 2018 oferien un producte completament o en part nou, que usaven tecnologies amb menys de cinc anys d'antiguitat i que tenien poca o cap competència

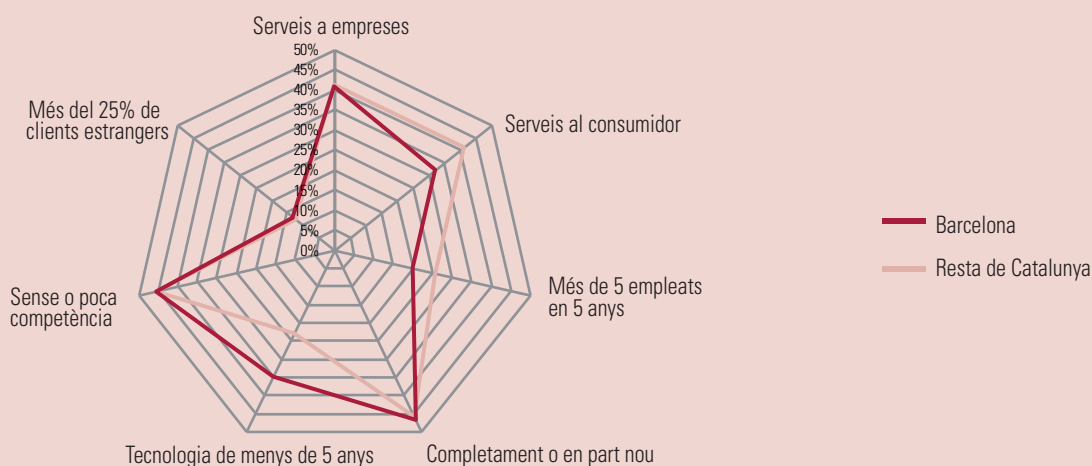
Gràfic 33. Posicionament de Catalunya a nivell internacional (en comparació d'altres economies d'alts ingressos), i respecte de les comunitats autònomes, en funció del percentatge d'emprenedors en fase inicial (TEA) amb negocis que el 2018 tenien més del 25% dels seus clients a l'exterior i que esperaven tenir més de 5 empleats en cinc anys

Gràfic 34. Posicionament de Catalunya en comparació de la mitjana d'Espanya, d'Europa i dels països GEM d'alts ingressos respecte de les principals característiques de l'activitat emprendedora en fase inicial (TEA) el 2018

Gràfic 35. Posicionament de Barcelona en comparació de la mitjana de la resta de Catalunya respecte de les principals característiques de l'activitat emprendedora en fase inicial (TEA) el 2018

5. Perfil de les persones involucrades en el procés emprendedor

A fi de caracteritzar amb més detall les persones involucrades en les diverses etapes del procés emprendedor, se n'analitza el perfil pel que fa a edat, gènere, nivell de renda i situació laboral prèvia.

Els resultats del projecte GEM a Catalunya indiquen que l'edat mitjana dels emprendadors el 2018 és similar a la dels anys anteriors. En concret, l'edat mitjana dels potencials se situa en els 38 anys i la dels que estan en fase inicial (TEA), en els 41 anys. Les diferències més grans, igual que en anteriors exercicis, s'aprecien quan es comparen aquestes dades amb la mitjana dels consolidats, que el 2018 és de 49 anys i amb la dels que abandonen, que tenen 48 anys. Aquestes diferències d'edat són previsibles, atès que els emprendadors consolidats i els que abandonen són els que més temps fa que estan involucrats en el seu projecte empresarial.

Per franges d'edat, es corrobora que els individus joves estan més concentrats en les fases inicials del procés emprendedor, mentre que les persones de més edat es troben en fases més avançades. Així, en la franja de

18-24 anys hi predominen els potencials, en la de 25-34 hi destaquen els naixents, en la de 35-44 hi ha proporcionalment més nous, en la de 45-54 hi sobresurten els consolidats i, finalment, en la de 55-64 hi predomina el percentatge de consolidats i d'abandonaments.

Si analitzem la propensió a emprendre per segments d'edat, s'aprecia que el grup de 25-34 anys té una TEA superior (11%), seguit del grup de 45-54 (10%) i del de 35-44 anys (9%). Amb una TEA inferior hi ha els grups de 55-64 (5%) i 18-24 anys (3%). El patró que es manté des del 2015 és que els trams intermedis (25-34, 35-44 i 45-54 anys) assoleixen una TEA superior a la dels grups de menor i major edat (18-24 i 55-64 anys).

En classificar els emprenedors catalans en dos grans grups d'edat (18-34 i 35-64 anys), es pot observar que la TEA dels emprenedors joves i la dels madurs són similars, 8,0% i 8,2%, respectivament (Gràfic 36). Després que en el període 2014-2016 la TEA dels joves catalans estigués clarament per sobre de la dels madurs, els dos últims anys totes dues taxes s'han igualat i, de fet, el 2018 la del grup de 35-64 supera en dues dècimes la del grup de 18-34. Aquestes taxes d'emprenedoria estan per sobre dels nivells assolits a Espanya en tots dos grups: la TEA espanyola dels madurs és del 6,6% i la dels joves està en el 6,0%. En comparació amb la UE i amb els països d'alts ingressos, encara hi ha marge de millora en la TEA dels joves, ja que les mitjanes respectives d'aquells grups de països són de l'11,8% i del 10,4% el 2018 (Gràfic 37). A Barcelona, el nivell assolit és similar al que existeix a Catalunya (7,8% enfront de 8,0%).

Els resultats del projecte GEM atenent a la distribució per gènere indiquen que el 2018 el percentatge d'homes emprenedors és més elevat que el de les dones emprenedores en totes les fases del procés, excepte en el cas dels naixents. En aquest grup les dones són el 53% davant del 47% dels homes. En canvi, hi ha percentatges clarament superiors d'homes en els que estan en fase potencial (55% davant de 45%) i nova (59% davant de 41%).

Pel que fa a l'índex TEA per gènere, els resultats a Catalunya mostren que el diferencial entre homes i dones es redueix el 2018 i és únicament de nou dècimes: la TEA dels homes és un 8,6% i la de les dones és un 7,7%. Aquesta diferència ha disminuït respecte de l'any 2017, ja que llavors era d'1,8 punts percentuals (TEA masculina del 8,9% i femenina del 7,1%). També és important indicar que la TEA femenina continua amb una tendència creixent des del 2013. A Espanya, la diferència en la TEA de dones i homes és gairebé igual, ja que la primera està en el 6,0% i la segona en el 6,8%.

Els resultats positius en relació amb l'emprenedoria femenina a Catalunya també s'aprecien quan es comparen amb els dels països més avançats. Així, el 2018 la TEA femenina catalana és del 7,7%, només tres dècimes per sota de la dels països d'alts ingressos (8,0%) (Gràfic 38). A més, cal assenyalar que la TEA femenina a Barcelona (7,9%) és fins i tot superior a la catalana i gairebé idèntica a la dels països esmentats. En canvi, la TEA femenina a Espanya el 2018 està a un nivell inferior (6,0%), si bé augmenta quatre dècimes respecte del 2017.

Pel que fa al nivell de renda dels emprenedors, el 2018 hi ha un elevat creixement de l'índex TEA dels que estan en el terç superior (més de 30.000€) respecte de l'any anterior, ja que passa del 12,8% al 22,0%. La TEA descendeix en 1,9 punts percentuals en el terç mitjà (20.000-30.000 €) (del 7,5% al 5,6%) i de 4,4 punts en l'inferior (0-20.000 €) (del 7,1% al 2,7%).

Amb un major nivell de desagregació dels trams de renda i considerant els diversos col·lectius emprenedors, els resultats mostren que el tram de renda predominant entre els emprenedors potencials, els consolidats i els abandonaments és el que va de 20.001 a 30.000 € (23%, 22% i 24%, respectivament). Els nivells de renda més alts sobresurten en els naixents, amb una major presència dels que tenen entre 40.001 a 60.000 € (26% del total), i sobretot en els emprenedors nous, en els quals pesa més el tram de 60.001 a 100.000 € (32% del total).

Finalment, pel que fa a la situació laboral prèvia a la involucració en activitats emprenedores, la TEA dels que anteriorment eren empleats a temps complet o parcial se situa el 2018 en el 10,3%, mig punt percentual menys que

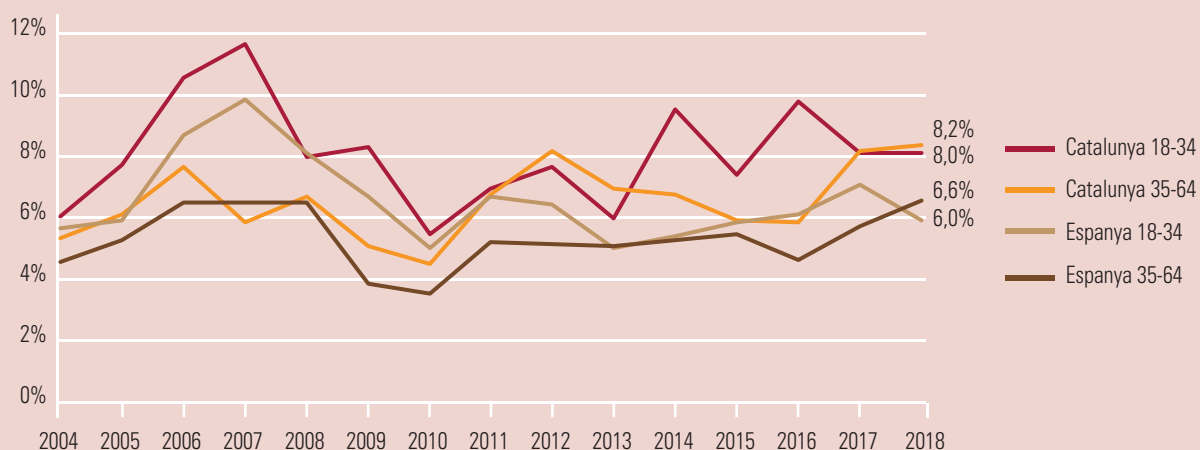
l'any anterior. També hi ha un descens de 0,5 punts de la TEA dels prèviament aturats, amb la qual cosa aquest índex es queda en el 2,2%. La TEA d'aquest grup ha anat descendant els últims anys i, malgrat un increment el 2018, està a un nivell molt més baix que durant la crisi (el màxim es va assolir el 2013, amb un 6,3%).

L'edat mitjana el 2018 de les persones emprenedores catalanes en fase potencial és de 38 anys, la de les que estan en fase inicial se situa en els 41 anys, mentre que la de les que estan en fase consolidada assoleix els 49 anys.

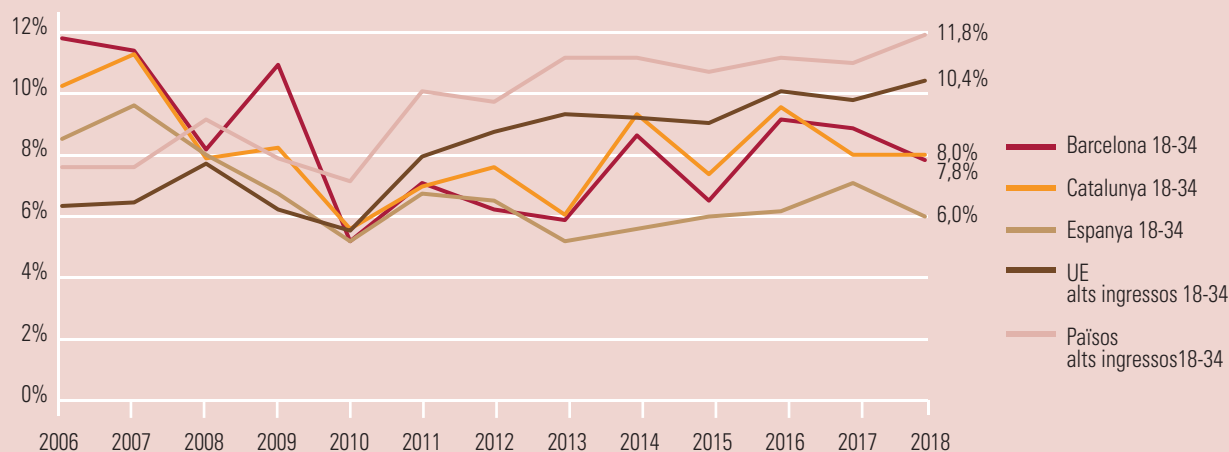
A Catalunya, l'índex TEA dels emprenedors joves (18-34 anys) i el dels madurs (35-64 anys) assoleixen valors similars el 2018 (8,0 i 8,2 %, respectivament). La TEA dels joves a Espanya està per sota (6,0%), mentre que a la UE està per damunt (11,8%).

La diferència en l'índex TEA d'homes i dones es redueix 1,8 punts percentuals el 2018 i està en només nou dècimes: la TEA masculina és 8,6% i la femenina és 7,7%. De fet, la TEA femenina catalana té una tendència creixent des del 2013, amb la qual cosa continua per sobre de la d'Espanya (6,0%) i se situa a només tres dècimes de la dels països d'alts ingressos (8,0%).

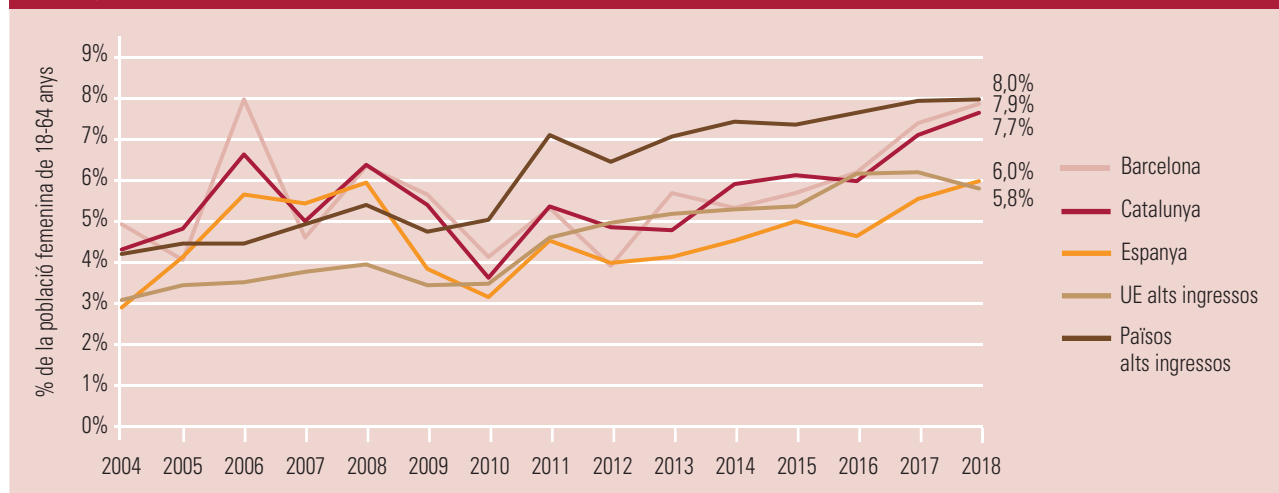
Gràfic 36. Evolució de l'índex TEA per edat (18-34 anys i 35-64) a Catalunya i Espanya en el període 2004-2018

Gràfic 37. Evolució de l'índex TEA de joves (18-34 anys) a Barcelona, a Catalunya, a Espanya, a Europa i en països d'alts ingressos en el període 2006-2018

Gràfic 38. Evolució de la TEA femenina a Barcelona, a Catalunya, a Espanya, a Europa i en països d'alts ingressos en el període 2004-2018

6. L'entorn emprenedor

La valoració global de les condicions de l'entorn per emprendre a Catalunya (56,7 punts) ha millorat respecte de la de 2017 (53,3 punts), i s'ha situat per sobre de l'europea (55,7).

Les cinc condicions de l'entorn amb millors puntuacions i que aprofiten amb valoracions superiors a 5 són: existència i accés a infraestructura física i de serveis (6,51); normes socials i culturals (5,64); programes públics (5,47); educació i formació emprenedora en l'etapa postescolar (5,25), i existència i accés a infraestructura comercial i professional (5,21). Mentre que les que han rebut una puntuació menor són: polítiques públiques associades amb impostos, regulacions i burocràcia (3,81); dinàmica del mercat intern (3,86), i la transferència d'R+D (4,02). L'educació i formació emprenedora en l'etapa escolar (4,19) és la variable que més ha millorat aquest any (+0,83 punts), la qual cosa li ha permès deixar l'últim lloc que ocupava el 2017 (3,36) i situar-se 0,90 punts per sobre de la mitjana europea (Gràfic 39).

En l'enquesta als experts també hi ha una sèrie de preguntes obertes en les quals cadascun pot esmentar fins a 3 temes que consideri que poden ser obstacles a l'activitat emprenedora, suports a aquesta i, finalment, les recomanacions per a la millora del context per emprendre a Catalunya.

Els tres principals obstacles assenyalats a Catalunya el 2018 coincideixen amb els dels últims anys: suport financer (56%), polítiques públiques (41%) i capacitat emprenedora (32%).

Novament els programes públics han estat el factor de suport amb una valoració superior (68%), que s'ha disparat respecte del 2017 (38%) i que és molt superior a la d'Espanya (37%) i la d'Europa (30%). El segueixen: suport financer (38%), clima econòmic (24%), capacitat emprenedora (24%) i internacionalització d'R+D (24%).

Pel que fa a les recomanacions per millorar les condicions de l'entorn de l'activitat emprenedora, les quatre principals són les mateixes que els últims anys: programes d'institucions públiques (50%), suport financer (44%), polítiques públiques (41%), i educació i formació (41%). Coincideixen, tot i que amb diferent intensitat, amb les d'Europa: polítiques públiques (58%), educació i formació (44%), suport financer (28%) i programes

públics (22%), així com amb les tres primeres d'Espanya: polítiques públiques (61%), suport financer (54%) i educació i formació (46%).

En les preguntes obertes, igual que l'any passat, el principal factor impulsor de l'activitat emprenedora esmentat pels experts és la consolidació d'un potent ecosistema emprenedor al voltant de Barcelona, que possibilita la creació de *startups*, l'atracció de talent i de centres tecnològics i d'innovació de grans multinacionals. L'ecosistema emprenedor de Barcelona està vivint un dels seus millors moments, ha superat en el 2018 les previsions i s'ha consolidat com un dels millors *hubs* tecnològics a nivell europeu. L'informe *Startup Ecosystem Overview 2019* de Mobile World Capital assenyalava que Barcelona és el sisè *hub* tecnològic europeu per nombre d'empreses (1197) i el cinquè en capital invertit (871 milions d'euros). L'informe d'Atomico situa Barcelona com la tercera opció entre les ciutats escollides pels emprenedors internacionals per crear la seva *startup* i en quarta posició a nivell d'inversió. D'altra banda, Barcelona és la quarta ciutat del món preferida per emigrar a treballar-hi, en atractiu per al talent (després de Londres, Nova York i empatada amb Berlín), segons l'estudi *Decoding Global Talent 2018* realitzat per Boston Consulting Group i The Network.

Es remarca l'impacte, a nivell d'internacionalització i d'aportació de valor a l'ecosistema de *startups*, del Mobile World Congress des del 2006 i la creació del 4YFN en 2014 (que ha arribat als 23.000 visitants el 2019, amb dos terços de les *startups* participants estrangeres), així com de la creació de l'associació *Barcelona Tech City* (2013) i la posada en marxa de l'edifici *Pier 01* (2016), al Palau de Mar.

Els factors principals de l'atractiu de Barcelona com a *hub* de *startups* tecnològiques i de centres clau d'empreses multinacionals són: disponibilitat de talent (enginyers de molt alta qualitat, a un cost baix i amb una rotació menor que en altres ecosistemes) i qualitat de vida, especialment el clima mediterrani i la platja. Així com una xarxa de comunicacions que enllaça amb les principals capitals europees.

Amb la perspectiva del temps, es reconeix la rellevància i l'impacte que ha suposat el projecte 22@ i s'assenyala la necessitat de replicar-lo ajustant-lo a les necessitats actuals, de definir entre institucions públiques i privades un projecte conjunt de ciutat per als propers anys, que, entre altres efectes, incrementi la disponibilitat d'espai de qualitat per a les noves empreses tecnològiques i els centres d'innovació de grans empreses, que és un dels colls d'ampolla de l'ecosistema de Barcelona. I, en paral·lel, la disponibilitat d'habitatge de lloguer.

Malgrat que l'ecosistema emprenedor de Barcelona viu un gran moment i és molt atractiu, remarcarem, igual que en els últims anys, la necessitat de continuar potenciant la qualitat de les iniciatives emprenedores i la dimensió de les empreses, claus per a la regeneració del teixit empresarial i la millora de la productivitat. Pel que fa a la qualitat, és fonamental que l'emprenedor estigui capacitat i que la motivació sigui per oportunitat. En la millora de la productivitat hi tenen un paper rellevant la dimensió i el sector, per la qual cosa un dels objectius de les polítiques i programes públics hauria de ser el creixement de les empreses (per exemple, finançament de l'anomenada sèrie B, capital de risc local per a rondes entre 5 i 15 milions, atracció de talent i millora de la fiscalitat), especialment de sectors d'alt component estratègic i que tinguin un efecte tractor per a d'altres (biotecnologia, energies netes, *retail*, mèdia, turisme, *fintech*, esports, *smart cities*, *IoT*, mobilitat urbana o subsectors de la tecnologia digital, com salut o *blockchain*).

D'altra banda, cal fomentar la innovació oberta i l'emprenedoria corporativa com a mecanisme de creixement orgànic i rejuveniment de les empreses industrials catalanes, així com l'atracció de centres tecnològics i d'innovació de grans companyies multinacionals que generin sinergies en l'ecosistema emprenedor amb la incorporació de talent internacional.

I, finalment, també convé recordar que un dels nostres avantatges competitius, a part de la qualitat de vida, és disposar de talent qualificat a un preu competitiu. Aquest és un recurs limitat, per la qual cosa és necessari promoure la formació d'aquest talent, especialment dels perfils més demanats.

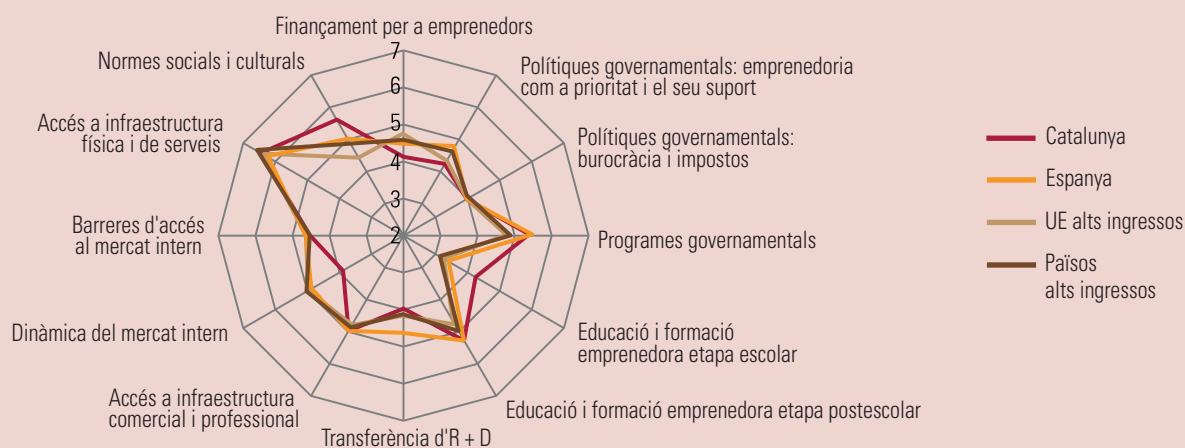
La valoració global de les condicions de l'entorn per emprendre a Catalunya (56,7 punts) ha millorat respecte del 2017 (53,3 punts), i s'ha situat per sobre de l'europea (55,7).

Les cinc variables amb millors puntuacions i que aproven amb valoracions superiors a 5 són: existència i accés a infraestructura física i de serveis; normes socials i culturals; programes públics; educació i formació emprendedora en l'etapa postescolar, i existència i accés a infraestructura comercial i professional.

Els programes públics han estat, novament, el factor de suport amb una valoració superior (68%), que s'ha disparat respecte del 2017 (38%) i que és molt superior a la d'Espanya (37%) i la d'Europa (30%).

L'ecosistema emprendedor de Barcelona s'està consolidant com un dels millors *hubs* tecnològics a nivell europeu, ja que possibilita la creació de *startups*, l'atracció de talent i de centres tecnològics i d'innovació de grans multinacionals. Els factors principals de l'atractiu de Barcelona són: disponibilitat de talent (enginyers de molt alta qualitat, a un cost baix i amb una rotació menor que en altres ecosistemes); qualitat de vida, especialment el clima mediterrani i la platja, i una xarxa de comunicacions que enllaça amb les principals capitals europees.

Gràfic 39. Valoració mitjana dels experts sobre les condicions de l'entorn per emprendre a Catalunya, a Espanya, a Europa i en països GEM d'alts ingressos 2018

Annex 1. Quadre de Comandament Integral GEM Catalunya 2018

Percepcions de la població de 18-64 anys entrevistada sobre els valors, les actituds, les habilitats, experiències i intencions emprenedores	2017	2018	Variació punts
Percep models de referència (coneix emprenedors)	34,3%	34,2%	-0,1
Percep oportunitats per emprendre en els propers sis mesos	37,5%	32,2%	-5,2
Reconeix en si mateix habilitats i coneixements requerits per emprendre	47,2%	53,6%	6,3
La por al fracàs és un obstacle per emprendre	39,9%	39,6%	-0,3
Considera que la majoria de la població preferiria tenir el mateix nivell de vida	72,9%	71,7%	-1,1
Ha manifestat la seva intenció d'emprendre en els propers tres anys	6,7%	7,5%	0,8
Ha abandonat una activitat per tancar-la o traspasar-la	1,9%	1,7%	-0,2
Ha actuat com a inversor informal o com a <i>business angels</i>	3,6%	4,1%	0,5
TEA: Percentatge de la població de 18-64 anys involucrada en iniciatives emprenedores d'una antiguitat d'entre 0 i 3,5 anys	2017	2018	Variació
TEA Total (naixents + nous)	8,0%	8,1%	0,1
TEA Emprenedors naixents	3,3%	4,2%	1,0
TEA Emprenedors nous	4,8%	3,9%	-0,9
TEA Femenina (sobre total de població femenina de 18-64 anys)	7,1%	7,7%	0,6
TEA Masculina (sobre total de població masculina de 18-64 anys)	8,9%	8,6%	-0,4
Distribució de la TEA, presa com a 100%	2017	2018	Variació
TEA per oportunitat (iniciatives que aprofiten un negoci detectat)	58,7%	56,5%	-2,2
TEA per necessitat (iniciatives creades per manca d'alternatives d'ocupació)	25,4%	18,1%	-7,3
TEA per un altre motiu (mixt i altres motius)	16,0%	25,4%	9,5
TEA del sector extractiu o primari	1,9%	1,2%	-0,6
TEA del sector transformador	17,6%	23,5%	5,9
TEA del sector de serveis a empreses	29,2%	40,9%	11,8
TEA del sector orientat al consum	51,3%	34,3%	-17,0
TEA sense empleats	58,5%	40,1%	-18,5
TEA d'1-5 empleats	34,1%	44,5%	10,3
TEA de 6-19 empleats	5,5%	10,9%	5,4
TEA de 20 i més empleats	1,8%	4,6%	2,8
TEA iniciatives completament o en part innovadores en producte o servei	31,9%	46,6%	14,7
TEA iniciatives sense o poca competència al seu principal mercat	40,0%	45,6%	5,7
TEA iniciatives que utilitzen tecnologies de menys de 5 anys al mercat	32,6%	32,3%	-0,3
TEA iniciatives que exporten més del 25%	11,1%	13,1%	2,0
TEA iniciatives amb expectativa de més de 5 empleats en 5 anys	14,9%	21,1%	6,1
EEA: Percentatge de la població de 18-64 anys que va desenvolupar/liderar iniciatives intraemprenedores en els últims 3 anys	2017	2018	Variació
EEA	2,2%	1,7%	-0,4
Valoració dels experts sobre les condicions de l'ecosistema emprenedor espanyol (Escala Likert: 1 a 9)	2017	2018	Variació
Finançament per a emprenedors	4,2	4,1	0,0
Polítiques governamentals: emprenedoria com a prioritat i el seu suport	3,9	4,1	0,3
Polítiques governamentals: burocràcia i impostos	3,5	3,8	0,3
Programes governamentals	5,4	5,5	0,0
Educació i formació emprenedora etapa escolar	3,4	4,2	0,8
Educació i formació emprenedora etapa postescolar	4,5	5,3	0,8
Transferència d'R + D	4,1	4,0	0,0
Existència i accés a infraestructura comercial i professional	5,5	5,2	-0,3
Dinàmica del mercat intern	3,9	3,9	0,0
Barreres d'accés al mercat intern	3,9	4,4	0,5
Existència i accés a infraestructura física i de serveis	6,2	6,5	0,3
Normes socials i culturals	5,0	5,6	0,7

Annex 2. Quadre de Comandament Integral GEM Barcelona 2018

Percepcions de la població de 18-64 anys entrevistada sobre els valors, les actituds, les habilitats, experiències i intencions emprenedores	2017	2018	Variació punts
Percep models de referència (coneix emprenedors)	33,4%	34,0%	0,6
Percep oportunitats per emprendre en els propers sis mesos	38,8%	32,7%	-6,1
Reconeix en si mateix habilitats i coneixements requerits per emprendre	47,2%	52,6%	5,4
La por al fracàs és un obstacle per emprendre	40,4%	39,5%	-0,8
Considera que la majoria de la població preferiria tenir el mateix nivell de vida	72,2%	71,6%	-0,6
Ha manifestat la seva intenció d'emprendre en els propers tres anys	6,2%	7,1%	0,9
Ha abandonat una activitat per tancar-la o traspasar-la	1,8%	1,7%	-0,2
Ha actuat com a inversor informal o com a <i>business angels</i>	3,6%	3,7%	0,0
TEA: Percentatge de la població de 18-64 anys involucrada en iniciatives emprenedores d'una antiguitat d'entre 0 i 3,5 anys	2017	2018	Variació
TEA Total (naixents + nous)	8,5%	8,6%	0,2
TEA Emprenedors naixents	3,5%	4,3%	0,9
TEA Emprenedors nous	5,0%	4,3%	-0,7
TEA Femenina (sobre total de població femenina de 18-64 anys)	7,4%	7,9%	0,5
TEA Masculina (sobre total de població masculina de 18-64 anys)	9,5%	9,4%	-0,1
Distribució de la TEA, presa com a 100%	2017	2018	Variació
TEA per oportunitat (iniciatives que aprofiten un negoci detectat)	57,4%	52,9%	-4,5
TEA per necessitat (iniciatives creades per manca d'alternatives d'ocupació)	27,0%	18,1%	-8,9
TEA per un altre motiu (mixt i altres motius)	15,6%	29,0%	13,4
TEA del sector extractiu o primari	1,6%	0,8%	-0,8
TEA del sector transformador	18,8%	26,1%	7,4
TEA del sector de serveis a empreses	30,4%	40,9%	10,5
TEA del sector orientat al consum	49,3%	32,2%	-17,1
TEA sense empleats	57,1%	41,3%	-15,8
TEA d'1-5 empleats	38,3%	45,2%	6,9
TEA de 6-19 empleats	3,4%	9,3%	5,8
TEA de 20 i més empleats	1,1%	4,3%	3,1
TEA iniciatives completament o en part innovadores en producte o servei	30,6%	46,8%	16,2
TEA iniciatives sense o poca competència al seu principal mercat	40,3%	45,7%	5,3
TEA iniciatives que utilitzen tecnologies de menys de 5 anys al mercat	34,7%	34,9%	0,2
TEA iniciatives que exporten més del 25%	8,0%	13,3%	5,2
TEA iniciatives amb expectativa de més de 5 empleats en 5 anys	12,8%	19,8%	6,9
EEA: Percentatge de la població de 18-64 anys que va desenvolupar/liderar iniciatives intraemprenedores en els últims 3 anys	2017	2018	Variació
EEA	2,6%	1,6%	-1,1

